

Stichting CRH Pensioenfonds – Jaarverslag 2013

Inhoudsopgave

Algemene informatie	2
Kerncijfers	3
Verslag van het Bestuur	4
Verslag van het Verantwoordingsorgaan	19
Reactie van het Bestuur	20
Verslag van toezichthoudende bestuursleden	21
Jaarrekening	
Balans per 31 december (na resultaatbestemming)	28
Staat van baten en lasten	29
Kasstroomoverzicht	30
Toelichting op de jaarrekening	
Algemene toelichting	31
Toelichting op de balans	36
Toelichting op de staat van baten en lasten	42
Risicobeheer	46
Overige gegevens	
Algemeen	50
Controleverklaring	
Verklaring van de actuaris	

Algemene informatie

Dit jaarverslag bevat de gegevens van Stichting CRH Pensioenfonds, statutair gevestigd te Rijswijk.

Kantooradres

Einsteinlaan 26
2289 CC RIJSWIJK

Postbus 1791
2280 DT RIJSWIJK

Website

www.crhpensioenfonds.nl

Bestuurssamenstelling

Aan het eind van het verslagjaar 2013 is de samenstelling van het bestuur als volgt:

Aangewezen door de directie van de vennootschap	Gekozen door de deelnemers
P.J.M. Erkamp (voorzitter)	R.J.A. Gortzak (secretaris)
F.G. van Schie	A.H.M. Lavrijssen
R.W.T.H. de Kok	Vacature

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is per 31 december 2013 als volgt samengesteld:

Namens de werknemers
N.A. van den Akker (voorzitter)
P. van Beelen
A.M. Bieman
K.J. Heddes (secretaris)
A.J. Nieuwenhuisen
A. Oldenburger
Namens de werkgever
P. Eigenhuis
Namens de gepensioneerden
R.J. Boesjes

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer van Stichting CRH Pensioenfonds is ondergebracht bij ING Investment Management te 's-Gravenhage.

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP te Zwolle fungeert als de accountant van de Stichting.

Actuaris

Als adviserend actuaris treedt op Mercer (Nederland) B.V. te Rotterdam

Als certificerend actuaris treedt op Mercer (Nederland) B.V. te Amstelveen.

Kerncijfers

	2013	2012	2011	2010	2009
Aantallen					
Actieve deelnemers	3.399	3.629	3.712	3.702	3.928
Gewezen deelnemers	6.361	6.188	6.005	5.845	5.514
Pensioengerechtigden	1.122	1.046	954	853	777
	10.882	10.863	10.671	10.400	10.219
Bedragen (in EUR 1.000)					
Ontvangen premies en koopsommen	31.042	25.751	24.094	22.045	23.292
Uitkeringen	9.922	9.267	8.711	7.676	6.811
Vermogen					
Algemene reserve	67.160	17.015	-/- 21.780	7.437	1.331
Technische voorz. eigen rekening *	481.936	484.555	437.244	359.046	304.791
Dekkingsgraad	113,9%	103,5%	95,0%	102,1%	100,4%
Toeslag (indexatie)	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Beleggingsresultaten					
Vastrentende waarden	-1,0%	16,3%	15,7%	17,6%	-/- 2,5%
Aandelen (incl. valutahedge)	20,6%	16,6%	-/- 6,4%	16,6%	35,6%
Totaal rendement	5,5%	17,0%	9,4%	16,7%	9,2%
Beleggingen (in € 1.000)					
Vastrentende waarden	355.644	341.857	308.315	239.964	193.550
Aandelen	188.404	155.263	106.893	127.225	112.115
Overige beleggingen	2.038	2.122	-/- 1.132	-/- 1.811	-/- 975
Totaal	546.086	499.242	414.076	365.378	304.690

*) Technische voorz. eigen rekening: Dit betreft de technische voorzieningen onder aftrek van de post Herverzekering.

De toeslag van 0,5% is toegekend per 31 december 2013.

VERSLAG VAN HET BESTUUR

Algemeen

Bestuur

Gedurende het boekjaar 2013 werd door het dagelijks bestuur vijf keer vergaderd. Het algemeen bestuur kwam zeven keer in vergadering bijeen. De beleggingscommissie van het fonds vergaderde in het verslagjaar zes maal. Met het verantwoordingsorgaan vonden drie overlegvergaderingen plaats. Twee met het dagelijks bestuur en één met het algemeen bestuur.

In verband met zijn pensionering per 1 september 2013 heeft de heer Ruigrok op grond van de statutaire bepalingen zijn bestuurslidmaatschap beëindigd. Aan de werving van een opvolger wordt door het bestuur gewerkt.

Ultimo 2013 was het bestuur als volgt samengesteld:

Namens de werkgever:

P.J.M. Erkamp – voorzitter
F.G. van Schie
R.W.T.H. de Kok

Namens de werknemers en gepensioneerden:

R.J.A. Gortzak – secretaris
A.H.M. Lavrijssen (namens de gepensioneerden)
Vacature

Iedere 2 jaar treedt er volgens rooster een werknemersvertegenwoordiger af, die zich herkiesbaar kan stellen. Per 31 december 2013 was de heer Lavrijssen aftredend. Hij stelde zich niet herkiesbaar. Het bestuur heeft de heer R.J. Boesjes voorgedragen als kandidaat. Vanuit de gepensioneerden werden geen tegenkandidaten gesteld. Begin 2014 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de benoeming van de heer Boesjes. Vanaf dat moment fungeert de heer Boesjes als bestuurslid vanuit de geleding gepensioneerden.

Bestuursstructuur

Vanaf 1 januari 2008 heeft CRH Pensioenfonds de structuur van een one tier board. De voorzitter en secretaris vormen het dagelijks bestuur, dat met ondersteuning van de directie van het pensioenbureau, belast is met het strategisch en tactisch beleid van het pensioenfonds. Het uitvoerend beleid ligt bij de directie van het pensioenbureau. Het dagelijks bestuur vergadert periodiek met de directie van het pensioenbureau. De overige bestuursleden fungeren als toezichthouders en toetsen het uitgevoerde beleid van het dagelijks bestuur.

Pensioenbureau

Het bestuur heeft de uitvoering van de pensioenregelingen uitbesteed aan CRH Nederland B.V. door middel van een administratieovereenkomst. CRH Nederland B.V. heeft deze werkzaamheden ondergebracht bij het pensioenbureau. De dagelijkse leiding van het pensioenbureau is in handen van de directie van het pensioenbureau. De bezetting van het pensioenbureau bedraagt 3,7 FTE.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 8 leden, verdeeld over drie geledingen te weten één geleding namens de werkgever (1 lid), één namens de deelnemers (6 leden) en één namens de gepensioneerden (1 lid). Iedere geleding heeft het recht één stem uit te brengen, hetgeen betekent dat de 6 leden namens de deelnemers samen één stem uitbrengen. In het boekjaar 2013 deden zich geen wijzigingen voor in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan.

In 2013 kwam het verantwoordingsorgaan twee maal bijeen in een vergadering met het dagelijks bestuur en de directie van het pensioenbureau en één maal met het voltallige bestuur. Voor het verslag van het verantwoordingsorgaan over het jaar 2013 wordt verwezen naar pagina 19.

Statuten en Reglement

Omdat de vaste premie voor 2013 niet toereikend was om de reglementair beoogde pensioenopbouw toe te kennen is op initiatief van de werkgever een nieuwe pensioenovereenkomst gesloten met de deelnemers. Hierin zijn nadere afspraken gemaakt over de vaststelling van de vaste premie die de werkgever afdraagt aan het pensioenfonds. Dit resulteerde er o.a. in dat over het jaar 2013 de volledige reglementair beoogde pensioenopbouw aan de deelnemers in dienst van de deelnemende CRH-ondernemingen kon worden toegekend. De vergadering van deelnemers heeft op 18 december 2013 met de reglementswijzigingen voor 2013 en 2014 ingestemd.

Gang van zaken in het boekjaar

Algemeen

De financiële positie van het fonds kende in 2013 een positieve ontwikkeling. Eind 2012 bedroeg de dekkingsgraad 103,5 %. Dit was voldoende om de aangekondigde verlaging van de opgebouwde pensioenen niet te hoeven doorvoeren. In de loop van 2013 zette de stijging van de dekkingsgraad door. Uiteindelijk resulteerde dit in een dekkingsgraad van 113,9% per 31 december 2013. Hiervoor zijn twee hoofdoorzaken aan te wijzen.

Enerzijds steeg de gemiddelde rekenrente op grond van de Ultimate Forward Rate (UFR) van 2,52% eind 2012 naar 2,84% eind 2013. Dit leidde tot een daling van de verplichtingen.

De tweede hoofdoorzaak is het positieve beleggingsrendement van met name de categorie aandelen over het afgelopen jaar. De vast rentende waarden kenden een negatief rendement van – 0,95% maar op aandelen werd een positief rendement geboekt van 20,61%. Dit was inclusief het positieve effect van de afdekking van de vreemde valuta. Het totaal rendement over 2013 kwam hierdoor uit op 5,50%.

Op 31 december 2013 liep het korte termijn herstelplan af. Op dat moment moest de dekkingsgraad tenminste 104,5% bedragen. De opgebouwde en ingegane pensioenen behoefden per 31 december 2013 dan ook niet te worden verlaagd. Dit betekent dat Stichting CRH Pensioenfonds de gevolgen van de financiële crisis vooralsnog zonder verlaging van de opgebouwde pensioenen heeft doorstaan.

Financiële markten

In het jaar 2013 is met name in Amerika en Europa het economisch herstel op gang gekomen. Door de rust op de financiële markten krabbelde de eurozone uit de recessie. Deze ontwikkelingen vonden steun in het aanhoudend soepele monetaire beleid van de Centrale Banken.

In mei 2013 kondigde Ben Bernanke, voorzitter van de Federal Reserve, een reductie aan van het opkoopprogramma van obligaties, de zogenoemde tapering. Dit leidde tot een relatief sterke stijging van de lange rente en een stevige correctie op de aandelenmarkten. Omdat deze rentestijgingen het economisch herstel dreigden te verstoren werd eind september 2013 de tapering uitgesteld. De lange rente daalde vervolgens weer en ook de aandelenbeurzen op de ontwikkelde markten hervonden hun weg naar boven.

In schril contrast met de positieve ontwikkelingen in de ontwikkelde landen stonden de rendementen in de opkomende landen. Zowel de aandelen als de vastrentende waarden lieten negatieve rendementen zien. Belangrijke oorzaak hiervan is de kapitaaluitstroom vanuit de opkomende landen naar de economisch meer ontwikkelde landen. Als redenen voor deze kapitaaluitstroom kunnen de achterblijvende groei in de opkomende landen en meer in het bijzonder de zorgen om de financiële sector in China worden genoemd.

Vermogensbeheer en rendement

Ultimo 2013 was de verdeling van het belegd vermogen als volgt:

vastrentend	65,1%
aandelen	34,5%
derivaten	0,4%

Het beleggingsplan kende ultimo 2013 onderstaande strategische verdeling:

vastrentend	70,0%
aandelen	30,0%

Over het boekjaar 2013 werd een rendement gerealiseerd van 5,5% (17,0% over 2012). Het rendement op vastrentend bedroeg -0,95% (benchmark -1,37%); het resultaat op aandelen bedroeg 16,34% (benchmark 17,33%). Daarnaast leverde ook de afdekking van de vreemde valuta (dollar, yen en pond) een positieve bijdrage aan het rendement van 1,28%.

De beleggingscommissie heeft de afgelopen jaren veel energie gestoken in het aanpassen van het beleggingsmandaat. Een belangrijk doel hierbij was het verkrijgen van meer inzicht in met name de vastrentende portefeuille. Nadat een aantal alternatieven uitgebreid is onderzocht, is er uiteindelijk voor gekozen de huidige wijze van beleggen via het All Grade mandaat te handhaven. Het gewenste inzicht wordt thans verkregen door een aangepaste rapportage volgens het Look-through principe.

Verder zijn met ING nieuwe afspraken gemaakt over de hoogte van de beheerfee. De beheerfee van de aandelenportefeuille is hierbij teruggebracht tot ongeveer 27 basispunten terwijl de beheerfee van de vastrentende portefeuille nu ongeveer uitkomt op 22 basispunten. Voor nadere informatie hierover verwijzen wij u naar de paragraaf over administratie- en beleggingskosten.

Uiteindelijk heeft in 2013 nog een laatste beoordeling plaatsgevonden door het bestuur en de externe beleggingsadviseur van het fonds. Deze beoordelingen leidden nog tot een aantal laatste aanpassingen die in overleg met ING zijn doorgevoerd. In april 2014 zal het nieuwe mandaat namens het bestuur worden ondertekend

Verder heeft de beleggingscommissie het afgelopen boekjaar veel aandacht besteed aan de beheersing van het renterisico. Tijdens de studiedag georganiseerd door ING op 6 maart 2013 heeft hierover een gezamenlijke discussie met de beleggingscommissie, het bestuur en de externe beleggingsadviseur plaatsgevonden. Uitkomst van deze discussie was om de afdekking van het renterisico te handhaven op het overeengekomen strategische niveau van 45%.

In het verslagjaar is in samenwerking met Montae onderzoek gedaan naar een alternatieve wijze van afdekking van het renterisico. In plaats van een gedeeltelijk afdekking van het renterisico over de gehele rentecurve is onderzoek gedaan naar volledige afdekking van het renterisico over de kortere looptijden door middel van een discretionaire obligatieportefeuille. Voordeel van deze wijze van afdekken is het feit dat hierbij geen gebruik behoefte te worden gemaakt van derivaten. Bij een strategische mate van afdekking van het renterisico van 45% betekent dit echter dat de volledige vastrentende portefeuille moet worden omgezet naar een discretionaire obligatieportefeuille. Dit brengt aanzienlijke transactiekosten met zich mee. Bovendien leidt deze methode van afdekken van het renterisico tot een significant hoger vereist vermogen. Conclusie was uiteindelijk dat deze

alternatieve wijze van afdekken van het renterisico op dit ogenblik geen optie is voor Stichting CRH Pensioenfonds.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur geeft inhoud aan dit thema door bij de vermogensbeheerder periodiek aandacht te vragen voor dit onderwerp. Het bestuur heeft kennis genomen van het beleid van de vermogensbeheerder op dit terrein en is van mening dat hiermee op eenvoudige, doch doeltreffende wijze inhoud kan worden gegeven aan de wens tot maatschappelijk verantwoord beleggen.

Het beleid van ING Investment management kan in drie hoofdpunten worden samengevat:

1. Er wordt niet belegd in controversiële wapens;
2. ING Investment Management onderschrijft de principes van de Verenigde Naties ten aanzien van verantwoord beleggen;
3. Bij het uitoefenen van het stemrecht dat verbonden is aan de aandelen waarin wordt belegd, wendt ING Investment Management zijn invloed aan om een goed en transparant ondernemingsbestuur te bevorderen.

Per 1 januari 2013 is het beleggen in Clustermunitie verboden. ING Investment Management heeft verklaard zich aan deze richtlijn te houden.

Afdekking renterisico

Per 1 januari 2007 heeft het bestuur een aanvang gemaakt met de reductie van het renterisico. Strategisch beleid was om het renterisico voor 80% af te dekken. Naar aanleiding van de gedaalde rente is het afdekkingsbeleid een aantal keer gewijzigd. In oktober 2010 is de mate van rente afdekking teruggebracht van 80% naar 64% waarbij tegelijkertijd de strategische weging van het aandelenbelang is teruggebracht van 35% naar 30%.

Door het bestuur is begin 2012 een beleidsstaffel opgesteld. Doel van deze staffel was om bij een verder dalende lange rente het renterisico wat verder open te zetten. In deze staffel is een aantal renteniveaus opgenomen. Wanneer de 30 jaarsswaprente beneden de in de staffel gedefinieerde niveaus zakt, is dit aanleiding om met beleggingscommissie en bestuur te bezien of de mate van renteafdekking kan worden teruggebracht naar een eveneens tevoren bepaald niveau. Anderzijds zijn ook ijkpunten benoemd om bij een stijgende rente de mate van renteafdekking weer te verhogen. Dit is echter geen automatisme. De beleidsstaffel fungeert hierbij als een handvat. Het bestuur zal te allen tijde de marktomstandigheden van dat moment in ogenschouw nemen. In het verslagjaar is de strategische mate van afdekking van het renterisico ongewijzigd op 45% gebleven.

Rente percentage 30 jaar Swap	Afdekkingspercentage	
Startpunt	65%	
2,25%	50%	Gedaan
2,00%	45%	Gedaan
1,75%	40%	
1,50%	35%	
3,50%	50%	
4,00%	55%	
4,50%	60%	
5,00%	65%	
4,50%	70%	
6,00%	75%	
6,50%	80%	

De duration van de totale beleggingsportefeuille bedraagt ultimo 2013 7,9 jaar. De duration van de verplichtingen op marktwaarde bedraagt per deze datum 20,3. Het renterisico is hiermee ultimo 2013 voor 43% afgedekt. De renteafdekking vindt plaats door te beleggen in het All Grade Long Duration Fund van ING Investment Management. Door middel van derivaten wordt de duration van dit fonds verhoogd van 5,3 naar 26,6 jaar. De duration van de vastrentende portefeuille bedroeg per 31 december 2013 12,2 jaar.

Afdekking valutarisico

Het bestuur heeft besloten om de drie belangrijkste valuta's waarin wordt belegd, de Dollar, de Yen en het Pond, strategisch voor 100% af te dekken. Op tactische gronden was het valutarisico op 31 december 2012 als volgt afgedekt:

Dollar 100%
Yen 100%
Pond 0%

Vanaf juli 2013 is het Pond ook conform het strategisch beleid voor 100% afgedekt. De afdekking van het valutarisico per 31 december 2013 zoals onderstaand vermeld is hiermee volledig conform het strategisch beleid.

Dollar 100%
Yen 100%
Pond 100%

Voorgenomen verlaging pensioenen per 1 april 2013

Op grond van het bij De Nederlandsche Bank ingediende herstelplan was het bestuur gelet op de hoogte van de dekkingsgraad per 31 december 2011 genoodzaakt een voorwaardelijke verlaging van alle opgebouwde en ingegane pensioen aan te kondigen per 1 april 2013 met 1,6%. Vervolgens heeft begin 2013 de evaluatie van het herstelplan per 31 december 2012 plaatsgevonden. Uit deze evaluatie kwam naar voren dat de financiële positie van het fonds vóór liep op het herstelplan. De voorgenomen voorwaardelijke korting met 1,6% per 1 april 2013 hoefde dan ook niet te worden doorgevoerd.

Het korte termijn herstelplan liep af per 31 december 2013. Op deze datum diende de dekkingsgraad van het fonds tenminste 104,5% te bedragen. Het jaar werd afgesloten met een dekkingsgraad van 113,9%. Dit betekent dat het korte termijn herstelplan werd afgesloten zonder dat een korting van de pensioenen behoefde worden doorgevoerd.

In 2012 bleek de vaste pensioenpremie niet toereikend. Daarom moest de reglementair beoogde toekomstige pensioenopbouw worden verlaagd. Dit betekende dat de deelnemers in het jaar 2012 bij een gelijkblijvende pensioengrondslag gemiddeld ongeveer 15% minder pensioen opbouwden dan in 2011. Als gevolg van de gedaalde rente leek een verdere verlaging van de toekomstige pensioenopbouw per 1 januari 2013 onvermijdelijk. Op initiatief van de werkgever is per 1 januari 2013 een nieuwe pensioenovereenkomst gesloten. Deze overeenkomst bevat afspraken over de hoogte en de wijze van berekening van de vaste premie. Voor het jaar 2013 betekent dit dat voor de deelnemers in dienst bij CRH bedrijven de reglementair beoogde pensioenopbouw volledig kon worden toegekend. Onderdeel van deze afspraken is dat de beoogde pensioenopbouw aangepast kan worden aan de fiscaal maximaal toegestane pensioenopbouw.

Per 1 januari 2014 is de fiscaal toegestane pensioenopbouw verlaagd en is de pensioenrichtleeftijd uitgesteld van 65 naar 67 jaar. De pensioenregeling is hieraan per 1 januari 2014 aangepast. Tijdens een vergadering van deelnemers per 18 december 2013 hebben de deelnemers met deze wijzigingen ingestemd.

Pensioenakkoord

In 2010 sloten sociale partners een pensioenakkoord. In dit akkoord was op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over de gevolgen van de gestegen levensverwachting voor de AOW en de aanvullende pensioenen. Bovendien werd overeenstemming bereikt over het feit dat de hoogte van de pensioenpremies in Nederland niet verder op zou moeten lopen.

Inmiddels is een aantal afspraken wettelijk vastgelegd. Zo is per 1 januari 2014 de pensioenrichtleeftijd verhoogd naar 67 jaar en wordt het fiscaal maximaal op te bouwen pensioen in 2014 in een middelloonregeling verlaagd tot 2,15% met een nabestaandenpensioen van 70% van het ouderdompensioen op opbouwbasis. In 2013 was dit nog 2,25% op leeftijd 65 jaar. De AOW wordt hierbij stapsgewijs verhoogd tot 67 jaar in 2023.

Op grond van het in september 2012 gesloten regeerakkoord een in vervolg hierop in april 2013 gesloten sociaal akkoord, is uiteindelijk besloten de fiscaal maximale pensioenopbouw verder te versoberen naar 1,875% middelloon met 70% nabestaandenpensioen op opbouwbasis. Bovendien moet de fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw afgetopt worden op een niveau van € 100.000. Deze maatregelen gaan in per 1 januari 2015 en dit vergt opnieuw een aanpassing van de pensioenregeling. De werkgever heeft inmiddels een werkgroep ingesteld die een voorstel voor een nieuwe pensioenregeling zal opstellen.

Deskundigheid en Wet Versterking Deskundigheid Bestuur Pensioenfondsen

Ook in het verslagjaar heeft het bestuur de nodige initiatieven ontplooid om de mate van deskundigheid verder te verhogen. Op 6 maart 2013 is een studiedag gehouden die werd georganiseerd door ING Investmentmanagement. Bij dit evenement waren aanwezig het bestuur, de beleggingscommissie en het pensioenbureau van Stichting CRH Pensioenfondsen. Hierbij werd ingegaan op de risico's binnen de vastrentende portefeuille van het fonds in het algemeen en het renterisico in het bijzonder. Binnen het bestuur vond een discussie plaats over de mate van afdekking van het renterisico. Hierbij is uitvoerig gesproken over de mogelijkheden om het renterisico strategisch dan wel tactisch verder open te zetten. Gelet op de financiële positie van het fonds en de risico's die hiermee gepaard gaan werd uiteindelijk besloten om de mate van afdekking van het renterisico ongewijzigd te laten.

Verder is op deze dag met ING gesproken over de onderwerpen uitleen van effecten en het daarbij behorende beleid ten aanzien van geven van onderpand. Na de presentaties door ING over deze onderwerpen en de discussie die daarop volgde concludeerde het bestuur dat de risico's die hieraan verbonden zijn acceptabel zijn.

Op 25 november 2013 vond er een door het pensioenbureau georganiseerde studiedag plaats. Het ochtendprogramma stond in het teken van het nieuwe FTK. Hierbij is nader ingegaan op de kenmerken van en de verschillen tussen het Nominaal en het Reëel toetsingskader. Zo is hierbij onder andere ingegaan op de werking van het Aanpassingsmechanisme Financiële Schokken (AFS) en het LevensverwachtingAanpassingsMechanisme (LAM). Verder is aandacht besteed aan de reacties op de consultatie en het voorstel van de Pensioenfederatie om tot een tussenvariant te komen die passend is op alle verschillende soorten pensioencontracten. In oktober 2013 is een uiteindelijk tussenvariant gepresenteerd door mevrouw Kleinsma maar pas in de loop van 2014 wordt een definitieve versie van het nieuwe Financieel Toetsingskader verwacht. Het is hierbij de vraag of de tussenvariant stand houdt of dat er toch weer gekozen zal moeten worden tussen een Nominaal of een Reëel stelsel.

Het middagprogramma stond in het teken van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen. Onder leiding van de heer Veugelers van Veugelers Advocatuur werden de consequenties van deze wet voor Stichting CRH Pensioenfondsen behandeld. De cursus was zo ingestoken dat aan het eind van de middag het bestuur aan de hand van een vragenlijst een keuze kon maken voor een nieuw bestuursmodel. De eerste voorkeur van het bestuur ging hierbij uit naar het zogeheten Omgekeerd Gemengd Model waarbij het huidige Dagelijks Bestuur gehandhaafd bleef. De tweede optie van het bestuur was het

Paritaire Model. Nadat uit overleg met De Nederlandsche Bank was gebleken dat de eerste optie niet mogelijk was heeft het bestuur gekozen voor het Paritaire Model.

Het paritaire model dient per 1 juli 2014 in werking te treden. In dit model is sprake van een collegiaal bestuur van zes leden waarvan er drie door de werkgever worden benoemd, twee vanuit de werknemers worden gekozen en één bestuurslid namens de gepensioneerden zitting heeft. Het intern toezicht zal hierbij worden ondergebracht bij een visitatiecommissie. Het bestuur heeft de taak op zich genomen om een visitatiecommissie te benoemen. Verder is er in dit model sprake van een Verantwoordingsorgaan nieuwe stijl dat verdergaande bevoegdheden heeft dan het huidige Verantwoordingsorgaan. Het is de bedoeling dat de huidige leden van het Verantwoordingsorgaan tot het Verantwoordingsorgaan Nieuwe Stijl zullen toe treden.

Verder hebben individuele bestuursleden op eigen initiatief deelgenomen aan seminars op pensioen- en beleggingsgebied die in 2013 hebben plaats gevonden.

Risicomangement

In het verslagjaar heeft het dagelijks bestuur op 20 augustus 2013 een vergadering gewijd aan het onderwerp risicomangement. Hierbij is de risicomatrix doorlopen en zijn de risico's vanuit dit document besproken. Doel van deze bespreking is niet om één keer per jaar de genoemde risico's te bespreken maar om vast te stellen dat ieder genoemd risico door het jaar heen de aandacht krijgt die bij de zwaarte van dat risico past. Het gaat hierbij om de onderstaande categorieën:

Matching- en renterisico's;
Marktrisico's;
Kredietrisico's;
Verzekeringstechnische risico's;
Omgevingsrisico's;
Operationele risico's;
Uitbestedingsrisico's;
IT-risico's;
Integriteits- en deskundigheidsrisico's;
Juridische risico's.

Aan alle risico's is een bepaalde prioriteit toegekend. Hierbij wordt de indeling "hoog", "midden", "laag" aangehouden. Naarmate een risico een zwaardere weging krijgt, wordt aan dit risico ook vaker en meer aandacht besteed.

Deelnemersbestand

Het deelnemersbestand nam in 2013 toe met 19 (gewezen) deelnemers van 10.863 naar 10.882. Een specificatie van de mutaties gedurende het afgelopen jaar wordt in onderstaande tabel weergegeven:

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdoms Pensioen	Nabest. pensioen	Wezen pensioen	Invaliditeits pensioen	Totaal
Stand per 31-12-2012	3.629	6.188	782	218	42	4	10.863
Mutaties door:							
- nieuwe toetreding	174						174
- herintreding							0
- ontslag	-361	345					-16
- waarde overdracht		-91					-91
- ingang pensioen	-40	-53	87	29	15		38
- overlijden	-5	-10	-20	-4			-39
- expiratie/afkoop		-22	-12	-3	-16		-53
- andere oorzaken	2	4					6
Mutaties per saldo	-230	173	55	22	-1	0	19
Stand per 31-12-2013	3.399	6.361	837	240	41	4	10.882

Het aantal actieve deelnemers daalde van 3.629 naar 3.399. Het aantal nieuwe toetredingen daalde ten opzichte van 2012 van 237 naar 174 in 2013. Het aantal ontslagmutaties steeg ten opzichte van vorig boekjaar van 277 in 2012 naar 361 in 2013. Over de gehele linie was in 2013 sprake van een krimp; het sterkst was deze in de sectoren kalkzandsteen, bouwmarkten en beton.

Het aantal gepensioneerden neemt ieder jaar verder toe. In het verslagjaar nam het aantal deelnemers aan wie een ouderdomspensioen wordt uitgekeerd toe van 782 in 2012 naar 837 eind 2013. Deze stijging zal zich naar verwachting de komende jaren voorlopig verder doorzetten.

Doordat in de loop van 2013 de meeste pensioenfondsen weer een dekkingsgraad bereikten van boven de 100% konden de waardeoverdrachten weer worden geëffectueerd. Het aantal uitgaande waardeoverdrachten steeg hierdoor van 10 in 2012 naar 91 in 2013. .

Administratie- en beleggingskosten

De administratiekosten van het fonds stegen in het boekjaar van € 777.000 in 2012 naar € 805.000 in 2013. Uitgedrukt in een bedrag per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers) bedroegen de administratiekosten € 178 in 2013 en € 166 in 2012.

Uitgedrukt in een bedrag per deelnemer (inclusief gewezen deelnemers) bedroegen de administratiekosten € 74 in 2013 en € 72 in 2012. Als percentage van de totale premie bedragen de administratiekosten 2,6% in 2013 en 3,0% in 2012.

De beleggingskosten zoals deze zijn opgenomen in de jaarrekening geven een onvolledig beeld van de hoogte van deze kosten. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de beheerfee door de vermogensbeheerder in mindering wordt gebracht op het rendement. Bovendien worden de transactiekosten van mutaties binnen de beleggingsfondsen niet separaat gerapporteerd door de vermogensbeheerder. Indien de vermogensbeheerkosten worden gecorrigeerd met de rechtstreeks op het rendement in mindering gebrachte beheerfee levert dit het hierna volgende beeld op.

	2013	2012
	EUR 1.000	EUR 1.000
Transactiekosten	103	564
Beheerfee in mindering gebracht op rendement	1.790	1.707
Retour ontvangen beheerfee	-/- 672	-/- 322
Totaal kosten vermogensbeheer	1.221	1.949
In percentage belegd vermogen 31-12	0,22%	0,39%

De daling van de beleggingskosten wordt in de eerste plaats veroorzaakt doordat in 2013 aanzienlijk minder transacties plaatsvonden dan in 2012. De transacties in 2012 hielden enerzijds verband met terugbrengen van de mate van afdekking van het renterisico en anderzijds met de switch vanuit het multimanagerfonds. Daarnaast zijn met de vermogensbeheerder nieuwe afspraken gemaakt over de hoogte van de beheerfee van zowel de aandelen als de vastrentende portefeuille. Dit effect werkt vanaf het boekjaar 2013 voor het eerst volledig door.

In deze opstelling is nog geen rekening gehouden met de beheer en transactiekosten binnen de beleggingsfondsen. Deze kosten worden niet separaat gerapporteerd door de vermogensbeheerder. Het bestuur ziet dit als een belangrijk aandachtspunt en constateert dat er maatschappelijk steeds meer aandacht is voor dit onderwerp. Het bestuur is voornemens in het jaar 2014 een onderzoek te starten naar deze “verborgen” kosten. De geraamde beleggingskosten voor 2013 bedragen:

Totaal kosten vermogensbeheer volgens jaarrekening	1.221
Bij: Raming toegerekende kosten basisfondsen	367
Bij: Raming kosten valutaderivaten	90
Bij: Kosten Beleggingsadviseurs	<u>37</u>
Totaal geraamde beleggingskosten	<u>1.715</u>

Uitgedrukt in een percentage van het belegd vermogen komt dit komt neer op 31 basispunten.

Pensioenregister

Per 1 januari 2011 is het Nationaal Pensioenregister van start gegaan. Dit register maakt het de (gewezen) deelnemer mogelijk om na te gaan bij welke pensioenuitvoerders er pensioen is opgebouwd. Bovendien geeft het Pensioenregister inzicht in de hoogte van de te verwachten AOW-uitkering. De (gewezen) deelnemer wordt hierdoor inzicht geboden in de reeds opgebouwde en bereikbare pensioenaanspraken bij pensionering en overlijden. Het pensioenregister is toegankelijk door met de DigiD-code in te loggen via www.mijnpensioenoverzicht.nl.

Na invoering van het Nationaal Pensioenregister op 4 januari 2011 heeft de Stichting Pensioenregister besloten enkele aanpassingen door te voeren onder de noemer Plateau 2. In deze volgende fase van het pensioenregister wordt naast de bruto bedragen ook een indicatie gegeven van de netto pensioenbedragen. Daarnaast wordt aanvullende informatie opgenomen over verevening van ouderdomspensioen bij echtscheiding alsmede over het verzekerde nabestaandenpensioen na pensionering. Op 1 december 2012 werd van de Stichting Pensioenregister de officiële verklaring “Plateau 2 in productie” ontvangen.

Toeslagverlening, franchise aanpassing en aanpassing minimum pensioengrondslag

De consumentenprijsindex is in de referentieperiode (oktober 2012 tot oktober 2013) gestegen met 0,90% (afgerond) van 111,10 naar 112,10. Het fonds streeft ernaar de prijsontwikkeling in Nederland te volgen en de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers hierop af te stemmen door middel van indexatie zodat de pensioenaanspraken waardevast blijven. Toeslagverlening over opgebouwde aanspraken is voorwaardelijk en vindt plaats op grond van het geldende pensioenreglement. Voorwaardelijk betekent, dat er geen recht is op toeslagverlening; ook is het voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagverlening zal plaatsvinden. Er is geen

geld gereserveerd voor toeslagverlening en er wordt geen premie ontvangen voor toeslagverlening. Voorwaarde voor toeslagverlening is dat het fonds naar het oordeel van het bestuur over voldoende vermogen beschikt. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarde van voldoende vermogen, dan beperkt Stichting CRH Pensioenfonds de toeslagverlening of wordt er in het geheel geen toeslag verleend. Het bestuur heeft besloten de pensioenaanspraken van de actieve, gepensioneerde en gewezen deelnemers per 1 januari 2014, gelet op de vermogenspositie en de geldende beleidsstaffel, met 0,50% te verhogen.

Voor een beperkte groep actieve en gepensioneerde deelnemers zijn nominale pensioenaanspraken verzekerd. Dit betreft een gesloten regeling. De in deze regeling opgenomen deelnemers, hebben geen recht op toeslagverlening na pensioeningang.

De franchises van de diverse regelingen werden per 1 januari 2013 aangepast aan de ontwikkeling van de loonindex. In de referentieperiode (oktober 2011 tot oktober 2012) steeg deze met 1,55% (afgerond) van 129,10 naar 131,10.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving

Communicatie

In het boekjaar 2013 heeft de communicatie met de deelnemers de nodige aandacht van het bestuur gehad. In januari 2013 hebben de gepensioneerde deelnemers de gebruikelijke jaarlijkse nieuwsbrief ontvangen. Tegelijkertijd werd tevens een brief gezonden aan alle actieve deelnemers binnen het fonds. Boodschap was dat op grond van de evaluatie van het herstelplan per 31 december 2012 de aangekondigde verlaging van de opgebouwde pensioenen geen doorgang hoefde te vinden. Ten aanzien van de toekomstige pensioenopbouw werd echter als gevolg van het feit dat de premie opnieuw niet kostendekkend was even als in 2012 een verlaging van de toekomstige pensioenopbouw met ongeveer 20% per 1 januari 2013 (2012 15%) aangekondigd.

Op 20 februari 2013 is een vergadering van deelnemers gehouden in De Meern. Tijdens deze vergadering is een toegelicht waarom de aangekondigde verlaging van de opgebouwde pensioenen niet behoefde te worden doorgevoerd. Hierbij werd met name ingegaan op de financiële positie van het fonds in het algemeen en de evaluatie van het herstelplan per 31 december 2012 in het bijzonder.

In mei 2013 werd namens de werkgever een brief verstuurd aan alle actieve deelnemers in het fonds. De werkgever kondigde aan dat er een nieuwe afspraak gemaakt zou worden met de deelnemers over de systematiek volgens welke de vaste pensioenpremie tot stand komt. Hier werd het mogelijk worden de reglementair beoogde pensioenopbouw in 2013 toch volledig toe te kennen.

De nieuwe premieafspraken werden vastgelegd in een nieuwe pensioenovereenkomst. Deze overeenkomst is gesloten tussen de werkgever en de werknemer. Deze overeenkomst is een aanvulling op de arbeidsovereenkomst. In deze overeenkomst is geregeld hoe de pensioenen de komende jaren worden gefinancierd. Deze nieuwe overeenkomst biedt de werkgever in de toekomst de mogelijkheid de vaste premie te wijzigen wanneer als gevolg van een wetswijziging de pensioenregeling moet worden aangepast.

In juli 2013 hebben alle actieve deelnemers de jaarlijkse pensioenopgave ontvangen. Hierbij is tevens van de gelegenheid gebruik gemaakt om de deelnemers over een aantal actuele onderwerpen te informeren.

De hiervoor genoemde nieuwe pensioenovereenkomst had ook gevolgen voor het nieuwe fiscale kader waaraan de pensioenregeling per 1 januari 2014 moet voldoen. In november 2013 ontvingen alle deelnemers een brief waarin de wijzigingen in de vaste premie waaruit de pensioenregeling wordt gefinancierd werden toegelicht. De belangrijkste wijzigingen voor de vaste premie waren de verschuiving van de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar en de aanpassing van de reglementair

beoogde opbouw aan de fiscale maxima per 1 januari 2014. Deze brief bevatte verder een uitnodiging voor een vergadering van deelnemers op 18 december 2013 in Dordrecht. Tijdens deze vergadering stemden de deelnemers in met de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2014.

Omdat de deelnemers vanaf 1 januari 2014 pensioen opbouwen met een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar heeft het pensioenfonds de deelnemers voorgesteld hun reeds opgebouwde pensioen ook actuarieel neutraal om te zetten naar een pensioen leeftijd van 67 jaar. Hierdoor kunnen de bedragen aan ouderdomspensioen die worden opgebouwd vanaf 1 januari 2013 worden opgeteld bij de opgebouwde pensioenen tot en met 2013. Dit bevordert de transparantie in de pensioencommunicatie. Doordat deze omzetting actuarieel neutraal geschiedt lijden de deelnemers geen financiële schade als gevolg van deze omzetting. Verder heeft het fonds de flexibiliseringsmogelijkheden per 1 januari 2014 uitgebreid zodat de deelnemers niet worden beperkt in de mogelijkheden om hun pensioen vervroegd te laten ingaan. Ter ondersteuning van deze boodschap is ook in samenwerking tussen de werkgever en het pensioenfonds een video gemaakt. Aan de hand van een aantal animaties wordt de nieuwe regeling per 1 januari 2014 en de omzetting van het opgebouwde pensioen van 65 naar 67 jaar uitgelegd.

Pension Fund Governance

Het bestuur van het pensioenfonds kent de constructie van een one-tier board. Twee bestuursleden, de voorzitter en secretaris, zijn hierbij belast met de bepaling en uitvoering van het beleid. De overige bestuursleden hebben een toezichthoudende rol. Op pagina 21 is integraal het verslag van de toezichthoudende bestuursleden over het jaar 2013 opgenomen.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af over het gevoerde beleid aan het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan kent vertegenwoordigers namens de werkgever, de werknemers en de gepensioneerden. Om ook als klankbord te fungeren heeft de geleding werknemers zes vertegenwoordigers terwijl de geleding namens de gepensioneerden en de werkgever ieder één vertegenwoordiger kent. Elke geleding heeft echter evenveel stemmen.

Per 1 juli 2014 moet het bestuursmodel voldoen aan de eisen vanuit de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen. Tijdens de studiedag van het bestuur op 25 november 2013 heeft het bestuur zich hierin verdiept. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een keuze voor het Paritaire Model waarbij het Intern Toezicht is ondergebracht bij een te benoemen Visitatiecommissie. Bovendien zullen op grond van deze wet de bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan worden uitgebreid. Het Verantwoordingsorgaan krijgt op een aantal belangrijke beleidsterreinen een adviesrecht.

Het bestuur heeft een werkgroep ingesteld die voor de implementatie van het nieuwe bestuursmodel zal zorgdragen.

Kenmerken van de pensioenregelingen

Alle regelingen hebben het karakter van een collectieve beschikbare premierregeling. De werkgever heeft als enige verplichting de betaling van de vast overeengekomen premie. De werkgever kan niet worden aangesproken voor tekorten in het fonds, maar kan evenmin aanspraak maken op eventuele overschotten. Toeslag van opgebouwde pensioenaanspraken is voorwaardelijk en is afhankelijk van de middelen van het fonds. Toeslagverlening vindt plaats op basis van het consumentenprijsindexcijfer.

Vanuit de vaste premie vindt uitsluitend opbouw plaats van ouderdomspensioen. Op pensioenleeftijd of bij eerdere uitdiensttreding kan een deel van het ouderdomspensioen worden geruild voor de aankoop van een nabestaandenpensioen. Voor deelnemers met een partner vindt deze uitruil standaard plaats in een verhouding van 100/70. Het nabestaandenpensioen bij overlijden voor de pensioendatum tijdens actief dienstverband bestaat uit een tijdelijk nabestaandenpensioen tot 65 jaar van € 13.510 (peildatum 1 januari 2013) gelijk aan de AOW voor alleenstaanden en een levenslang nabestaandenpensioen van 0,8% van de pensioengrondslag voor het nabestaandenpensioen per te bereiken deelnemersjaar.

Het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt niet meer door het pensioenfonds verzekerd, maar rechtstreeks door de betrokken werkgevers, die daarvoor een collectieve verzekering hebben afgesloten. Reeds ingegane uitkeringen worden door het pensioenfonds gecontinueerd. Het fonds kent een regeling voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw in geval van arbeidsongeschiktheid. Per 31 december 2013 vindt nog opbouw plaats en kunnen nog deelnemers toetreden tot onderstaande regelingen.

Wijzigingen per 1 januari 2013

De vaste premie bleek in het jaar 2013 niet toereikend om de reglementair beoogde pensioenopbouw te financieren. Een korting van 20% op de toekomstige opbouw was noodzakelijk. Op initiatief van de werkgever is een nieuwe pensioenovereenkomst gesloten met de deelnemers en een nieuwe uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds. In deze overeenkomsten zijn afspraken gemaakt over de wijze en de grondslagen waarop de vaste premie wordt vastgesteld. Op grond van deze nieuwe afspraken was het mogelijk om toch de volledige beoogde pensioenopbouw voor het jaar 2013 toe te kennen. Onderdeel van de nieuwe afspraken is verder dat de werkgever de vaste premie tussentijds kan wijzigen in het geval de geambieerde pensioenopbouw wordt aangepast aan de fiscale regelgeving. Zoals het zich nu laat aanzien zal de fiscale regelgeving zowel per 1 januari 2014 als per 1 januari 2015 wijzigen. Binnen de huidige afspraken kan dit dus leiden tot een tussentijdse aanpassing van de vaste werkgeverspremie. De gewijzigde afspraken per 1 januari 2013 gelden niet voor alle deelnemende vennootschappen. Voor een aantal niet meer tot het CRH concern behorende ondernemingen zullen de nieuwe afspraken eerst vanaf 1 januari 2014 van kracht worden. De hoogte van de werkgeversbijdrage is voor deze bedrijven ten opzichte van 2012 niet gewijzigd. Voor deze bedrijven gelden in 2013 dan ook afwijkende opbouwpercentages.

Pensioenregeling I

Dit is de hoofdregeling. Hieronder vallen alle deelnemers van Stichting CRH Pensioenfonds en Stichting Pensioenfonds Cementbouw die vóór de invoering van de wet VPL een pensioenleeftijd hadden van 62 jaar.

- De werkgeversbijdrage bedroeg in 2013 30,6 % van de pensioengrondslag;
- De deelnemersbijdrage bedroeg 4,9% over de eerste € 12.829 van de pensioengrondslag en 7,5% over de rest van de grondslag;
- Het opbouwpercentage bedroeg 2,9% (2012 2,45%) van de pensioengrondslag;
- De franchise bedroeg in 2013 € 14.400;
- De pensioen richtleeftijd is 65 jaar.

Voor de bedrijven voor wie de per 1 januari 2013 gewijzigde afspraken niet gelden bedraagt de werkgeversbijdrage in 2013 23,3% en het opbouwpercentage 2,30%.

Pensioenregeling III

Deze regeling is van toepassing op de deelnemers van de bedrijven die reeds voor de invoering van de Wet VPL een pensioenleeftijd van 65 jaar kenden.

- De werkgeversbijdrage bedroeg in 2013 18,4% van de pensioengrondslag;
- De deelnemersbijdrage bedroeg in 2013 4,3% over de eerste € 5.873 van de pensioengrondslag en 8% over de rest van de grondslag;
- Het opbouwpercentage bedroeg 1,85% (2012 1,95%) van de pensioengrondslag;
- De franchise bedroeg in 2013 € 20.488;
- De pensioen richtleeftijd is 65 jaar;
- Regeling III kent een minimum grondslag. Deze bedroeg € 4.783.

Pensioenregeling B

Deze regeling is van toepassing op de deelnemers van de Cementbouwbedrijven die reeds voor de invoering van de wet VPL een pensioenleeftijd van 65 jaar kenden.

- De werkgeversbijdrage bedroeg in 2013 32,9% van de pensioengrondslag;
- De deelnemersbijdrage bedroeg in 2013 3,2% over de eerste € 7.840 van de

- pensioengrondslag en 6,4% over de rest van de grondslag;
- Het opbouwpercentage bedroeg 2,6% (2012 2,2%) van de pensioengrondslag;
- De franchise bedroeg in 2013 € 19.389;
- De pensioen richtleeftijd is 65 jaar.

Flexibiliteit

- Op de pensioendatum is er een keuze voor een tijdelijk hoger ouderdomspensioen. Bijvoorbeeld in de eerste jaren een hogere pensioenuitkering, gevolgd door een lagere uitkering in de jaren daarna;
- Op de pensioendatum is er een keuze mogelijk voor wel of geen nabestaandenpensioen;
- Op de pensioendatum kan de hoogte van het nabestaandenpensioen gekozen worden;
- De pensioendatum kan vervroegd worden. Dit heeft gevolgen voor het te verkrijgen ouderdomspensioen, aangezien dat dan over een langere periode moet worden uitgekeerd.

Financiële positie

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar.

	<u>Werkelijk</u>	<u>Herstelplan</u>	<u>Vershil</u>
Dekkingsgraad 1 januari 2013	103,5%	101,8%	1,7%
Premiebijdragen	0,5%	0,7%	-/-0,2%
Uitkeringen	0,1%	0,0%	0,1%
Toeslagverlening	-/- 0,5%	0,0%	-/-0,5%
Wijziging rentetermijnstructuur	4,2%	0,7%	3,5%
Beleggingsresultaat	5,3%	1,3%	4,0%
Overige oorzaken	<u>0,8%</u>	<u>0,1%</u>	<u>0,7%</u>
Dekkingsgraad 31 december 2013	<u>113,9 %</u>	<u>104,6%</u>	<u>9,3%</u>

De dekkingsgraad steeg in het verslagjaar van 103,5% per 31 december 2012 naar 113,9% per 31 december 2013. De gemiddelde rentevoet op basis van de door DNB gepubliceerde rentecurve is in 2013 gestegen van 2,52% naar 2,84%. Dit had een effect op de dekkingsgraad van 4,2%.

Daarnaast heeft het gerealiseerde beleggingsrendement onder aftrek van de benodigde intrest op de voorziening pensioenverplichtingen een positieve bijdrage geleverd. Hierdoor steeg de dekkingsgraad in het verslagjaar met 5,3%.

De per 1 januari 2014 toegekende toeslag heeft er toe geleid dat de dekkingsgraad eind 2013 met 0,5% is gedaald.

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen twee jaar kan als volgt worden geanalyseerd:

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Premieresultaat	3.367	2.114
Interestresultaat	45.129	37.922
Aanpassing overlevingstafel	0	-/- 4.806
Overig resultaat	1.649	3.565
Totaal	<u>50.145</u>	<u>38.795</u>

Het bestuur stelt vast dat de actuele dekkingsgraad boven de in de ABTN vastgelegde minimumgrens van 104,5% ligt. De vereiste dekkingsgraad zoals die voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet bedraagt 114,1%. Ultimo 2013 is derhalve nog wel sprake van onderdekking. Het fonds heeft in het beleidskader vastgelegd dat ruimte voor indexering bestaat wanneer de dekkingsgraad zich boven een vooraf gedefinieerde grens begeeft. Dit beleidskader maakt onderdeel uit van de ABTN. Conform dit beleidskader heeft het bestuur besloten de pensioenen met 50% van de

afgesproken prijsindex te verhogen. Dit resulteerde in een verhoging van de pensioenen per 1 januari 2014 met 0,50%.

Feitelijke premie en kostendekkende premie

De feitelijke premie exclusief de premie voor de overgangsregeling 55-min bedroeg in het verslagjaar 29.685. De ex-ante kostendekkende toetspremie (inclusief solvabiliteitsopslag) kwam uit op 29.848. Dit betekent dat er sprake was van een negatieve bijdrage van 163. De ontvangen premie heeft desondanks per saldo een positieve bijdrage aan het resultaat over het boekjaar geleverd.

Actuariële paragraaf

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden samengevat:

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Premieresultaat		
Ontvangen premiebijdragen	29.685	24.792
Benodigde premie	26.318	22.678
	3.367	2.114
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	27.834	70.347
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	-/- 1.767	-/- 6.996
Wijziging marktrente	19.062	-/- 25.429
	45.129	37.922
Aanpassing overlevingstafel	0	-/- 4.806
Overig resultaat		
Toeslagverlening	-/- 2.384	-/- 9
Resultaat op waardeoverdrachten	171	36
Resultaat op sterfte	373	943
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	751	592
Resultaat op kosten	428	463
Omzetting ouderdoms- in nabestaandenpensioenen	1.946	1.326
Overige	364	214
	1.649	3.565
Totaal saldo van baten en lasten	50.145	38.795

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Het FTK kent twee toetsingsgrenzen.

1. Het Minimaal Vereist Vermogen. Dit bedraagt per 31 december 2013 104,4% van de Voorziening Pensioenverplichtingen. Indien het fonds niet aan deze eis voldoet is er sprake van onderdekking. Het fonds dient deze situatie van onderdekking binnen een termijn van drie jaar op te lossen.
2. Het Vereist Vermogen. Dit dient zodanig te worden vastgesteld dat de kans dat het fonds binnen een jaar wordt geconfronteerd met een dusdanige daling van de dekkingsgraad dat het vermogen daalt tot onder de Voorziening Pensioenverplichtingen kleiner of gelijk is aan 2,5%. Hierbij is gebruik gemaakt van de door De Nederlandsche Bank ontwikkelde standaardtoets. Het vereist vermogen bedraagt per 31 december 2013 115,5%.

De dekkingsgraad van Stichting CRH Pensioenfonds bedroeg per 31 december 2013 113,9%. De solvabiliteit van het fonds voldoet daarmee niet aan de eisen die door het FTK worden gesteld.

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De waarmede actuaris beoordeelt de financiële positie per 31 december 2013 als niet voldoende vanwege een beperkt reservetekort.

Toekomstparagraaf

Per 1 januari 2014 moet de pensioenregeling voldoen aan het nieuwe fiscale kader. Hiertoe is de pensioenregeling per deze datum aangepast. In december 2013 hebben de deelnemers met deze wijziging van de reglementen ingestemd. Per 1 januari 2015 is een verdere versoering van de fiscaal maximaal toegestane pensioenopbouw aangekondigd. De werkgever heeft een werkgroep benoemd die invulling moet geven aan de gewijzigde regelgeving.

De beleggingscommissie heeft zich de afgelopen jaren in belangrijke mate bezig gehouden met de voorbereidingen voor een nieuw vermogensbeheermandaat. Ultimo verslagjaar bevonden deze werkzaamheden zich in een afrondende fase. Het nieuwe mandaat zal in 2014 door het bestuur worden ondertekend.

Per 1 juli 2014 moet het bestuur voldoen aan de eisen vanuit de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds. Dit betekent dat per deze datum het pensioenfonds volgens het nieuwe bestuursmodel bestuurd moet worden. Los van de formele vereisten waaraan het bestuur zal moeten voldoen bestaat het voornemen om juist ook in de geest van de wet te bouwen aan een verdere versterking van de deskundigheid en de professionaliteit van het bestuur. In dit kader is het van bijzonder groot belang dat de continuïteit binnen het bestuur wordt gewaarborgd. Het bestuur voelt dan ook een bijzondere inspanningsverplichting om de werving en opleiding van aspirant bestuursleden in goede banen te leiden. Het in stand houden van een slagvaardig, deskundig en professioneel bestuur is misschien wel de grootste uitdaging waar het fonds zich de komende jaren voor gesteld ziet.

Vaststelling door het bestuur op 23 juni 2014 te Rijswijk

Namens de werkgever:
P.J.M. Erkamp (voorzitter)

Namens de werknemers:
R.J.A. Gortzak (secretaris)

Verslag Verantwoordingsorgaan van Stichting CRH Pensioenfonds inzake boekjaar 2013

Inleiding

Het jaar 2013 stond in het teken van het einde van het korte termijn herstelplan. Bij de start van 2013 bleek dat de vaste premie niet toereikend zou zijn om de beoogde pensioenopbouw te garanderen. Op initiatief van de werkgever zijn nieuwe afspraken gemaakt over de hoogte van de vaste pensioenpremie waardoor de volledige opbouw voor 2013 kon worden toegekend.

Eind 2013 bleek dat het herstelplan behaald was waardoor de opgebouwde pensioenen niet verlaagd hoefden te worden. De dekkingsgraad was zelfs dusdanig hersteld dat het bestuur voor het eerst in jaren weer over kon gaan tot indexatie van de pensioenen.

Veranderingen n.a.v. Wet versterking Pensioenbestuur

Het VO is bij het proces van veranderingen door het bestuur nauw betrokken bij de wijzigingen van de statuten, de nieuwe opzet van het VO en de Pensioenraad. Ondanks alle pogingen van bestuur en pensioenfonds om de deelnemers actiever betrokken te krijgen bij het fonds blijkt de opkomst van deelnemers tijdens de deelnemersvergaderingen ieder jaar weer verder terug te lopen.

Het VO ziet de oprichting van een Pensioenraad als vervanger van de deelnemersvergadering als een goed alternatief om de belangen van de deelnemers te behartigen.

Door de toenemende complexiteit van het pensioenonderwerp bestaat vanuit het VO de behoefte om in 2014 gerichte opleidingen te volgen.

Continuïteit bestuurssamenstelling

Het VO maakt zich zorgen over de continuïteit binnen het huidige bestuur. Medio 2014 zullen er een drietal vacatures ontstaan waarmee een belangrijke bron van kennis en ervaring het bestuur zal verlaten. Potentiele kandidaten om deze vacatures op te vullen zien hier tot op heden vanaf wegens de werkdruk binnen CRH. Het VO vraagt meer aandacht van de werkgever voor het pensioenonderwerp en het belang hiervan voor de organisatie.

Jaarverslag

Het VO heeft kennisgenomen van het jaarverslag over het boekjaar 2013. Na een toelichting hierop door het dagelijks bestuur en de directie van het pensioenbureau, heeft het VO hierover geen opmerkingen.

Uitgevoerd beleid

Het VO spreekt haar waardering uit over de open en constructieve wijze waarop het overleg steeds heeft plaatsgevonden en is van mening dat het bestuur haar taak op een professionele wijze heeft uitgevoerd.

Rijswijk, juni 2014

N.A. van den Akker
Voorzitter

K.J. Heddes
Secretaris

Reactie van het Bestuur

Het bestuur heeft met instemming kennis genomen van het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het boekjaar 2013. Het bestuur heeft grote waardering voor de toewijding en flexibiliteit waarmee het Verantwoordingsorgaan zich van zijn taken heeft gekweten.

Ook het afgelopen jaar heeft een gezamenlijke voorbereiding van de vergadering van deelnemers plaatsgevonden. De kritische en constructieve opstelling van het Verantwoordingsorgaan levert naar het oordeel van het bestuur een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de communicatie met de deelnemers. De open relatie tussen het Verantwoordingsorgaan en het bestuur biedt het bestuur inzicht in de wijze waarop zaken rond het onderwerp “pensioen” door de deelnemers worden beleefd.

De afgelopen tijd is ook een aantal malen overleg gevoerd over de implementatie van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen. Het bestuur is verheugd over het feit dat het Verantwoordingsorgaan de door het bestuur gekozen richting deelt. Dit vergroot het draagvlak van het bestuur onder de deelnemers.

Per 1 januari 2014 is de nieuwe pensioenregeling van kracht geworden. De toekomstige pensioenopbouw moest hierbij worden verlaagd en de ingangleeftijd moest worden verhoogd. Al met al een significante versobering van de pensioenregeling die uiteindelijk op begrip kon rekenen van de deelnemers. Ook hierbij mag de rol van het Verantwoordingsorgaan niet worden onderschat.

Het Verantwoordingsorgaan spreekt in het verslag over het boekjaar 2013 zijn zorgen uit over de continuïteit binnen het bestuur. Het bestuur deelt deze zorg. Uit gesprekken met kandidaat bestuursleden is gebleken dat het lastig is om nieuwe bestuursleden te werven. De complexiteit van de materie en het tijdsbeslag dat hiermee gepaard gaat is al diverse malen een te groot obstakel gebleken. Dit vergt een andere benadering van directie en leidinggevenden binnen de ondernemingen waaruit meer begrip en waardering spreekt voor de taken die door de bestuursleden worden verricht. Het bestuur heeft deze kwestie de afgelopen tijd onder de aandacht gebracht bij de werkgever en hierbij voor verbetering van de faciliteiten gepleit. Een goed functionerend bestuur is immers uiteindelijk ook in het belang van de werkgever. Het bekleden van een bestuurszetel kan ook gezien worden als een kans voor werknemers om zich verder te ontplooien.

Per 1 juli 2014 gaat het Verantwoordingsorgaan nieuwe stijl van start. Met grotere wettelijke bevoegdheden. Het bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds heeft er alle vertrouwen in dat ook in deze nieuwe situatie sprake zal zijn van een constructieve en vruchtbare samenwerking in het belang van de deelnemers van het pensioenfonds.

Verslag van de toezichthoudende Bestuursleden van Stichting CRH Pensioenfonds over de periode van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013

1. Inleiding

Met ingang van 1 januari 2008 functioneert het Bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds als een one-tier board. De voorzitter en de secretaris vormen gezamenlijk het Dagelijks Bestuur (DB). De overige vier bestuursleden fungeren als toezichthouders. Het Bestuur bestond per 1 januari 2013 uit zes bestuursleden. Per 1 september 2013 is de heer Ruigrok afgetreden in verband met zijn pensionering per die datum. Per 1 januari 2014 is de heer Lavrijssen afgetreden. Op dit moment wordt aan de opvolging van beiden gewerkt.

2. Samenstelling one-tier board

Per 1 januari 2014 hebben de navolgende personen zitting in het Bestuur:

Dagelijks Bestuur:

P.J.M. Erkamp voorzitter (namens werkgever)
R.J.A. Gortzak Secretaris (namens werknemers)

Toezichthoudende bestuursleden:

R.W.T.H. de Kok (namens werkgever)
vacature (namens pensioengerechtigden)
vacature (namens werknemers)
F.G. van Schie (namens werkgever)

3. Procedure Bestuursbesluiten

Het DB komt zo vaak als noodzakelijk wordt geacht bijeen. Hierbij vindt overleg plaats met de directie van het Pensioenbureau. De besluiten van het DB worden getoetst door de toezichthoudende Bestuursleden tijdens de eerstvolgende Bestuursvergadering. Het Bestuur komt zo vaak bijeen als de voorzitter noodzakelijk acht of wanneer tenminste twee Bestuursleden hierom verzoeken. Het DB kan zich laten adviseren door één of meerdere door haar in te stellen commissies. Daarnaast treedt Mercer B.V. op als adviserend actuaaris.

In de verslagperiode was op het terrein van vermogensbeheer en communicatie (inclusief deskundigheidsbevordering Bestuur) een commissie actief.

- De Beleggingscommissie wordt gevormd door een lid van het DB, tenminste één van de toezichthoudende Bestuursleden, tenminste één externe onafhankelijke deskundige, alsmede twee leden van het Pensioenbureau. De Beleggingscommissie rapporteert aan het DB. Per 31 december 2013 is er een vacature in de beleggingscommissie voor wat betreft de positie namens de toezichthoudende bestuursleden. De heer Ruigrok is na zijn aftreden als toezichthoudend bestuurslid in 2013 aangebleven als lid van de beleggingscommissie.
- De werkgroep Deskundigheid en Governance (inclusief communicatie) bestaat uit een lid van het Bestuur en de Directie van het Pensioenbureau. In het jaar 2013 heeft deze commissie zich tevens bezig gehouden met de organisatie van een cursusdag ten behoeve van het bestuur.

Van de vergaderingen van het DB worden notulen gemaakt. Deze worden opgenomen op de agenda van de vergaderingen van het voltallige Bestuur, waarin de door het DB genomen besluiten worden toegelicht alvorens deze worden bekrachtigd door de toezichthoudende Bestuursleden. Uitgangspunt bij de besluitvorming van het DB is, dat er geen besluiten worden genomen die onomkeerbaar zijn alvorens de toezichthoudende Bestuursleden hiermee hebben ingestemd.

4. Bevindingen van de toezichthouders

Aan de hand van de notulen over de verslagperiode hebben de toezichthoudende Bestuursleden de besluitvorming getoetst van de belangrijkste besluiten, waarbij de besluiten zijn opgedeeld naar de volgende categorieën

1. Pensioenbeheer
2. Vermogensbeheer
3. Communicatie en deskundigheid
4. Bedrijfsvoering en uitbesteding

Per categorie wordt hieronder een opsomming gegeven van de in dit kader meest relevante besluiten.

4.1 Pensioenbeheer

Toeslagverlening per 1 januari 2013

Per 1 januari 2013 was het fonds naar het oordeel van het DB, gelet op de financiële positie van het fonds, opnieuw niet in staat om toeslagen te verlenen. Sinds 1 januari 2009 zijn de pensioenen niet meer aangepast aan de gestegen prijzen. Gelet op de geraamde dekkingsgraad per 31 december 2012 van 103,5% hebben de toezichthoudende bestuursleden vastgesteld dat dit besluit onvermijdelijk was. Er is immers sprake van een dekkingstekort. Ook de pensioengevende salarissen van de arbeidsongeschikte deelnemers konden niet worden verhoogd per 1 januari 2013.

Evaluatie herstelplan per 31 december 2012

Op grond van het door DNB voorgeschreven rapportageformat heeft het DB besloten dat de voorgenomen korting van de opgebouwde pensioenen met 1,6% niet hoeft te worden geëffectueerd. Vanuit de toezichthouders wordt wel enige zorg uitgesproken bij de hoogte van het gehanteerde verwachte rendement van 4,95%. Vastgesteld wordt echter dat dit consistent is met de gehanteerde uitgangspunten binnen het herstelplan. Bovendien blijkt uit een tweetal alternatieve berekeningen waarin is gerekend met een lager verwacht rendement dat ook in deze scenario's sprake is van een sluitend korte termijn herstelplan. Dit betekent dat er ook geen korting per 1 april 2014 behoeft te worden aangekondigd.

Verlaging opbouwpercentages per 1 januari 2013

Het DB heeft op grond van een e-mail van Mercer gedateerd 10 januari 2013 besloten dat verdere verlaging van de opbouwpercentages onvermijdelijk was. Er dient immers sprake te zijn van een kostendekkende premie. Dit betekent dat de beoogde opbouwpercentages gemiddeld met 20,4% verlaagd moeten worden. Het DB heeft de werkgever al van dit voornemen op de hoogte gesteld. De toezichthouders stellen vast dat dit besluit in overeenstemming is met het reglement en gaan akkoord met dit besluit.

Premieverhoging per 1 januari 2013

De hiervoor genoemde verlaging van de opbouwpercentages per 1 januari 2013 is voor de werkgever aanleiding geweest om de huidige uitvoeringsovereenkomst met terugwerkende kracht per 1 januari 2013 te herzien. Het DB, de actuaris van het fonds en het pensioenbureau zijn bij de voorbereiding betrokken geweest. Kernpunt van deze nieuwe afspraken is dat het werkgeversdeel in de premie dusdanig wordt verhoogd dat de beoogde pensioenopbouw in 2013 volledig kan worden toegekend. Deze afspraken zijn gebaseerd op de stand van de rente per 1 januari 2013 en op de meest recente overlevingstafel. Geconstateerd wordt dat dit gunstig is wanneer de rente in de nabije toekomst weer wat stijgt. Dit ligt naar oordeel van het bestuur in de lijn der verwachting en dit leidt er dan toe dat de premiemarge zal stijgen en er naast de vereiste solvabiliteitsmarge een extra bijdrage wordt geleverd aan de financiële positie van het fonds. In de uitvoeringsovereenkomst is verder bepaald dat toekomstige beperkingen aan het fiscaal en wettelijk kader tot aanpassing van de premie kunnen leiden. De toezichthouders staan positief tegenover deze nieuwe afspraken die op termijn gunstig uitpakken voor alle groepen deelnemers. De communicatie met betrekking tot deze nieuwe afspraken zal door het pensioenbureau worden verzorgd. Op 21 juni 2013 heeft de actuaris van het fonds een toelichting gegeven op de samenstelling van de oude premie en de nieuwe premie vanaf 2013. Hieruit

wordt nogmaals het beeld bevestigd dat door de lage rekenrente de netto actuariële premie sterk is toegenomen.

Actuarieel rapport, jaarverslag boekjaar 2012

In de vergadering van 21 juni 2013 is het actuarieel rapport en het jaarverslag over 2012 inhoudelijk besproken. Hierbij is door de actuaris van het fonds met name een uiteenzetting gegeven op de samenstelling van het resultaat. Punt van aandacht hierbij was met name het negatieve resultaat op lang leven. Dit beeld is al jarenlang hetzelfde. Dit kan er op duiden dat de overlevingsgrondslagen niet prudent genoeg zijn vastgesteld. Daar tegenover staat echter dat er vanuit andere bronnen structureel positieve resultaten naar voren komen. De toezichthouders kunnen zich vinden in het besluit om dit in de loop van 2014, waarin ook een nieuwe overlevingstafel wordt gepubliceerd, verder te onderzoeken.

Rapport certificerend actuaris, boekjaar 2012

De certificerend actuaris heeft in haar rapport een aantal aandachtspunten benoemd. Deze punten zijn in de beleggingscommissie van 27 september 2013 besproken. Verder heeft zij gewezen op het feit dat de premie voor het jaar niet kostendekkend was. De toezichthouders constateren dat dit tekort heel beperkt was en zijn van mening dat op grond van de nieuwe premieafspraken met de werkgever gewaarborgd is dat de premie over 2013 wel kostendekkend is. Verder nemen de toezichthouders met instemming kennis van het standpunt van de certificerend actuaris om een eventuele nieuwe continuïteitsanalyse en/of ALM studie pas uit te voeren als het nieuwe toezichtskader definitief bekend is.

Accountantsverslag 2012

De toezichthouders stellen vast dat er sprake is van een goedkeurende accountantsverklaring. Ten aanzien van de gemaakte opmerkingen bij de gehanteerde staffel ten behoeve van de afdekking van het renterisico merkt het bestuur op dat er in 2013 een staffel is samengesteld met ijkpunten die ook bij een stijgende rente gehanteerd zullen worden. Verder heeft men vastgesteld dat het fonds ten aanzien van de financiering van de overgangsregeling 55-min geen risico loopt. Met de werkgever zijn separate afspraken gemaakt over de financiering van deze regeling. De aanspraken worden gefactureerd op het moment dat deze definitief worden toegekend.

Pensioenregeling 2014

Op 18 december 2013 is tijdens de vergadering van deelnemers ingestemd met de nieuwe pensioenreglementen per 1 januari 2014. Hiermee is de aanpassing van de pensioenregeling per 1 januari 2014 formeel afgerond. Vastgesteld wordt dat de werkgroep er in is geslaagd in goed overleg met alle stakeholders de nieuwe pensioenregeling tot stand te brengen. De communicatie rond de nieuwe regeling is naar ieders tevredenheid verzorgd door het pensioenbureau. De pensioenregeling voldoet hiermee aan het zogeheten nieuwe Witteveenkader. De pensioenrichtleeftijd is hierbij verhoogd van 65 naar 67 jaar en de opbouwpercentages zijn verlaagd. Verder is men van mening dat ook de omzetting van alle reeds opgebouwde pensioenen naar ingangleeftijd 67 de communicatie met de deelnemers zal bevorderen. Slechts een kleine minderheid heeft bezwaar gemaakt tegen omzetting van het opgebouwde pensioen van 65 naar 67 jaar.

Oordeel Verantwoordingsorgaan

Het oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het boekjaar 2012 wordt door de toezichthouders als bijzonder positief ervaren. Naar aanleiding van dit oordeel heeft op 4 november 2013 een constructieve discussie plaatsgevonden tussen het DB en het verantwoordingsorgaan. Hierin is een aantal suggesties gedaan ten aanzien van de verbetering van de communicatie met de deelnemers. Met name de mogelijkheden van de moderne Social Media zijn hierbij besproken. De toezichthouders wachten met belangstelling de resultaten af van het geplande overleg tussen pensioenbureau en de Social Media manager van Van Neerbos.

Transitieplan naar nieuw pensioencontract 2015

Het pensioenbureau zal de werkgever wijzen op het feit dat de pensioenregeling per 1 januari 2015 opnieuw dient te worden aangepast. De toezichthouders stellen vast dat de invoering van de nieuwe

pensioenregeling per 1 januari 2014 vrijwel vlekkeloos is verlopen. Men kan zich dan ook volledig vinden in het voornemen van het DB om voor de pensioenregeling 2015 een zelfde aanvliegroute te kiezen.

4.2 Vermogensbeheer

Afdekking renterisico

Dit onderwerp wordt vrijwel elke vergadering besproken met het DB. Ook vanuit de beleggingscommissie vindt regelmatig terugkoppeling plaats. Verder wordt door het pensioenbureau iedere maand de mate van afdekking gerapporteerd aan het bestuur. Op 6 maart 2013 heeft een studiemiddag plaatsgevonden georganiseerd door de vermogensbeheerder. Naast het voltallige bestuur waren hierbij ook de leden van de beleggingscommissie en het pensioenbureau aanwezig. Tijdens deze middag is uitgebreid stilgestaan bij het beleid ten aanzien van het afdekken van het renterisico. Uitkomst van de discussie was dat het strategisch beleid ongewijzigd is gebleven en er op dat moment geen actief gebruik van de tactische ruimte zou worden gemaakt maar dat de renteontwikkeling nauwlettend zou worden gevolgd. De toezichthouders zijn van mening dat dit een buitengewoon nuttige en zorgvuldig voorbereide bijeenkomst was.

Securities lending en Collateral Management

Tijdens de studiemiddag op 6 maart 2013 is tevens uitgebreid stil gestaan bij de onderwerpen Securities Lending en Collateral Management. Deze punten waren ook door de certificerende actuaire benoemd als aandachtspunten. De Toezichthouders constateren dat deze onderwerpen een aanvaardbaar risico vormen voor het fonds. De mate waarin securities lending plaatsvindt zal gemonitord worden aan de hand van de Fund Guides. Daarbij zal nader bepaald moeten worden of deze informatie voldoende inzicht biedt.

Vermogensbeheer mandaat

De toezichthouders stellen vast dat het DB erin is geslaagd ook de beheerfee voor de vastrentende waarden naar beneden bij te stellen. De fee voor het All Grade Long Duration Fonds is verlaagd van 27 naar 24 basispunten.

Verder is het concept van de nieuwe vermogensbeheer overeenkomst beoordeeld door de beleggingscommissie, het DB en een externe deskundige van Mercer Investment Consulting. Deze overeenkomst bevindt zich thans in een afrondende fase. De toezichthouders zijn van mening dat het gehele proces lang heeft geduurd maar dat dit uiteindelijk heeft geleid tot een verbeterde rapportage, lagere beheerfee en een scherper geformuleerd mandaat. De verwachting is dat dit nieuwe mandaat begin 2014 definitief getekend kan worden.

Afdekken valutarisico

De afdekking van het valutarisico is in de junivergadering gewijzigd. De strategische afdekking van 100% van de dollar, de yen en het pond in de aandelenportefeuille is gehandhaafd maar met ingang van september 2013 is ook het pond dat voorheen op tactische gronden niet was afgedekt, volledig afgedekt.

Op advies van de beleggingscommissie heeft het DB in december besloten de strategische mate van afdekking van het valutarisico terug te brengen van 100% naar 80%. Dit is gedaan omdat gebleken is dat een volledige afdekking van het valutarisico juist risico heeft toegevoegd de afgelopen jaren. Bovendien leidt de afdekking van het valutarisico tot een lastig in te plannen liquiditeitsbeslag bij de maandelijkse afrekening. De toezichthouders hebben ermee ingestemd dat deze nieuwe mate van afdekking zal worden geëffectueerd in januari 2014.

4.3 Communicatie, Governance en deskundigheid

Bezetting bestuur

Tijdens de april vergadering is de bezetting van het bestuur besproken. De heer Ruigrok stelt zijn bestuurszetel per 1 september 2013 beschikbaar wegens pensionering. Daarnaast heeft de heer Lavrijssen aangegeven dat hij zich per 1 januari 2014 wanneer zijn zittingstermijn afloopt niet opnieuw herkiesbaar wil stellen. Het DB heeft een aantal kandidaten op het oog vanuit het Verantwoordingsorgaan. De toezichthouders kunnen zich vinden in de beoogde kandidaten. Dit betekent dan wel dat er vacatures ontstaan in het Verantwoordingsorgaan. Ook hier worden mogelijke kandidaten genoemd die door bestuursleden zullen worden benaderd. Verder vinden de toezichthouders het een goede zaak dat de heer Ruigrok aanblijft als lid van de beleggingscommissie. De toezichthouders stellen vast dat de bezetting van de diverse gremia hiermee op dit moment op het gewenste niveau blijft. Voor de nabije toekomst ziet men dit echter wel als een mogelijk knelpunt. Gelet ook op een mogelijke overgang naar een nieuw bestuursmodel in het kader van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen vereist dit de nodige zorg en aandacht. Het waarborgen van een kwalitatief goed bestuur zal in 2014 hoog op de bestuursagenda moeten prijken.

Deskundigheidsbevordering

Op 25 november 2013 heeft een cursusdag plaatsgevonden voor bestuur en pensioenbureau. Dit evenement is georganiseerd door de werkgroep Deskundigheid en Governance. Het ochtendprogramma stond in het teken van de verwachte wijzigingen op grond van het nieuwe financieel toetsingskader. Dit programmaonderdeel werd gepresenteerd door de heer Keijmel van Mercer, de adviserend actuaaris van het fonds. De toezichthouders stellen vast dat hierdoor meer inzicht is gekregen in het verschil tussen nominaal en reëel pensioen. Duidelijk is echter ook dat met betrekking tot dit onderwerp de definitieve keuze nog gemaakt moet worden. Het lijkt hierbij uit te draaien op een tussenvariant. Als voordeel hiervan ziet men dat er geen sprake meer is van het zogeheten invaarrisico. Het uitgangspunt van het DB wordt onderschreven dat men een pensioenregeling wil uitvoeren die een voorwaardelijk indexatie biedt wanneer de financiële positie van het fonds dat toelaat. Hierbij wenst men conform het huidige beleid een beleggingsbeleid te voeren met een gematigd risicoprofiel. Bovendien hecht men sterk aan de transparantie en uitlegbaarheid van de pensioenregeling en het bestuursbeleid.

De middagsessie werd verzorgd door de heer Veugelers, van Veugelers advocatuur en stond in het teken van de nieuwe wet Versterking bestuur pensioenfondsen. Deze sessie mondde uiteindelijk uit in een keuze voor een nieuw bestuursmodel. Eerste voorkeur hierbij was handhaving van het huidige bestuursmodel als het huidige DB als onafhankelijk gekwalificeerd kan worden. Tweede optie is een paritair model waarbij het intern toezicht via een visitatiecommissie of een raad van toezicht is vorm gegeven. De toezichthouders zijn van mening dat deze sessie waarbij het gezamenlijke bestuur en het pensioenbureau aanwezig waren, tot een kwalitatief goede discussie heeft geleid en daarmee ook op adequate wijze richting is gegeven aan de eis van een nieuw bestuursmodel.

Daarnaast hebben individuele bestuursleden seminars bezocht van organisaties als DNB, Mercer, pensioenfederatie en ING Investment Management. Bovendien heeft op 6 maart 2013 een gezamenlijke studiemiddag plaatsgevonden bij ING Investment Management. Zie hiervoor hetgeen is vermeld in paragraaf 4.2.

Evaluatie functioneren Bestuur

Het DB heeft in de vergadering van 12 december 2013 het functioneren van het Bestuur en het intern toezicht geëvalueerd. De toezichthouders kunnen zich vinden in het oordeel van het DB dat het bestuur als team goed functioneert en dat men ook voldoende zelfkritisch is. Tijdens de bestuursvergadering van 13 december 2013 is dit oordeel over en weer naar elkaar toe uitgesproken. Bovendien is dit oordeel ook bevestigd door de actuaire van het fonds. Wel constateren de toezichthouders een toename aan de eisen van deskundigheid met name vanuit de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen. Ook DNB volgt dit onderwerp zeer kritisch. In 2014 zal hieraan wederom de nodige aandacht moeten worden gegeven.

4.4 Bedrijfsvoering en uitbesteding

Risicoanalyse

Vastgesteld wordt dat in het jaar 2013 de risico's zoals beschreven in de risicomatrix van het fonds op 20 augustus 2013 volledig zijn doorlopen in een bijeenkomst tussen het DB en het pensioenbureau. Vastgesteld wordt dat hieruit blijkt dat ook éénmalige projecten zoals de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de nieuwe pensioenregeling in dit kader voldoende aandacht krijgen.

Pensioenadministratie pakket

In 2013 is het pensioen administratiepakket Conpackage door A&O services verkocht aan de Dion groep. In september 2013 heeft Dion aangekondigd de exploitatie van het pakket per 1 januari 2015 te beëindigen. Het pensioenbureau is in 2013 een onderzoek gestart naar een vervangend pakket. Het boekjaar 2014 kan nog in Conpackage worden geadmineistreerd maar per 1 januari 2015 zal het nieuwe pakket operationeel moeten zijn. Het bestuur zal dit proces in 2014 met grote belangstelling volgen.

Begroting 2014

In de vergadering van 5 november 2013 is de begroting voor het jaar 2014 behandeld. De toezichthouders zijn van mening dat deze begroting een beheerste stijging van de kosten laat zien, hetgeen verklaard wordt door activiteiten die verband houden met wijzigingen in de besturingsstructuur, het nieuwe financieel toetsingskader en vernieuwing van het pensioenadministratiepakket.

5. Conclusie en aanbevelingen

De toezichthouders zijn van mening dat de financiële positie van het fonds zich in het jaar 2013 zeer bevredigend heeft ontwikkeld. Het korte termijn herstelplan is gehaald. Er is per 31 december 2013 nog wel sprake van een reservetekort maar de verwachting bestaat dat dit ook binnen afzienbare termijn kan worden weggewerkt zodat ook het herstelplan op lange termijn tijdig kan worden gehaald.

Het vermogensbeheermandaat bevindt zich in een afrondende fase. De toezichthouders dringen er op aan dat deze overeenkomst begin 2014 ook definitief wordt afgerond.

De toezichthouders hebben geconstateerd dat de pensioenregeling per 1 januari 2015 opnieuw zal moeten worden aangepast. Geadviseerd wordt hiertoe opnieuw een werkgroep met vertegenwoordigers vanuit het bestuur en het pensioenbureau te laten benoemen door de werkgever. Wel is men bezorgd over het uitblijven van nieuwe wetgeving ten aanzien van het nieuwe financieel toetsingskader.

In de loop van 2013 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen definitief in werking getreden. Per 1 juli 2014 moet de nieuwe bestuursstructuur in werking treden. De toezichthouders wijzen op het krappe tijdsplan waarbinnen alle formaliteiten moeten worden geregeld. Geadviseerd wordt hiervoor begin 2014 een aparte werkgroep te benoemen die ook de vereiste deskundigheid en het opleidingstraject voor kandidaat bestuursleden meeneemt. Voorgesteld wordt om kandidaat bestuursleden eerst te laten meelopen en door middel van opleiding op het vereiste niveau te brengen alvorens de benoemingsprocedure wordt gestart.

In 2014 zal een keuze gemaakt moeten worden voor een nieuw pensioen administratiesysteem. De toezichthouders adviseren tijdig een verantwoorde keuze te maken. Hierbij is van belang dat gekozen wordt voor een betrouwbare leverancier in een stabiele omgeving. Daarnaast moet er bij het migratieproces voldoende aandacht worden geschonken aan de kwaliteit, juistheid en volledigheid van de informatie.

Rijswijk, april 2014

R.W.T.H de Kok

F.G. van Schie

1. Balans per 31 december (na voorgestelde bestemming saldo van baten en lasten)

	<i>toelichting</i>	2013	2012
		1.000 EUR	1.000 EUR
ACTIEF			
A. Beleggingen voor risico pensioenfonds	(2.1)		
1. Aandelen		188.404	155.263
2. Vastrentende waarden		355.644	341.857
3. Derivaten	(2.2)	2.038	2.122
B. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen			
1. Garantiecontracten		9.557	10.527
C. Vorderingen en overlopende activa	(2.3)	1.537	1.935
D. Liquide middelen	(2.4)	2.752	1.373
		<u>559.932</u>	<u>513.077</u>
PASSIEF			
A. Stichtingskapitaal en reserves			
I. Overige reserves	(2.5)	67.160	17.015
B. Technische voorzieningen	(2.6)		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		478.822	481.152
Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen		9.557	10.527
Overige technische voorzieningen		3.114	3.403
C. Schulden en overlopende passiva	(2.7)	1.279	980
		<u>559.932</u>	<u>513.077</u>
Dekkingsgraad (in %)		113,9	103,5

2. Staat van baten en lasten 2013

	<i>toelichting</i>	2013 1.000 EUR	2012 1.000 EUR
BATEN			
A. Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	(3.1)	31.042	25.751
B. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(3.2)	27.834	70.347
C. Overige baten	(3.3)	172	283
		<u>59.048</u>	<u>96.381</u>
LASTEN			
D. Pensioenuitkeringen	(3.4)	9.922	9.267
E. Pensioenuitvoeringskosten	(3.5)	805	777
F. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds:	(3.6)		
- Pensioenopbouw		25.351	21.714
- Toeslagverlening		2.378	9
- Rentetoevoeging		1.756	6.946
- Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor Pensioenuitkeringen		-/- 9.969	-/- 9.394
- Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten		-/- 1.231	-/- 1.238
- Wijziging marktrente		-/- 18.956	25.243
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-/- 855	-/- 154
- Omrekening overlevingstafels		0	4.784
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-/- 804	-/- 694
G. Mutatie overige technische voorzieningen	(3.7)	-/- 289	95
H. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		0	0
I. Saldo overdrachten van rechten	(3.8)	684	118
J. Overige lasten	(3.9)	111	113
		<u>8.903</u>	<u>57.586</u>
Saldo van baten en lasten		<u>50.145</u>	<u>38.795</u>

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is toegevoegd aan de overige reserves.

In duizenden euro

3. Kasstroomoverzicht over 2013

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	31.036	24.799
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	1.236	130
Betaalde pensioenuitkeringen	-/- 9.820	-/- 10.429
Betaald in verband met overdracht van rechten	-/- 1.920	-/- 133
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-/- 709	-/- 801
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraar	564	525
Betaalde premies herverzekering	-/- 34	-/- 46
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	20.353	14.045
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	30.650	138.810
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	9.536	12.306
Aankopen beleggingen	-/-59.730	-/-165.775
Betaalde kosten van vermogensbeheer	570	-/-242
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-/-18.974	-/-14.901
Netto-kasstroom in jaar	1.379	-/- 856
Liquide middelen per 31 december	2.752	1.373
Liquide middelen per 1 januari	1.373	2.229
Mutatie liquide middelen	1.379	-/-856

Toelichting op de jaarrekening

Bedragen in deze toelichting luiden in duizenden euro, tenzij expliciet anders aangegeven.

1. Algemene toelichting

1.1 Informatie over het pensioenfonds

Stichting CRH Pensioenfonds is opgericht in 1946 en is statutair gevestigd te Rijswijk. Het doel van Stichting CRH Pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerde deelnemers en hun nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Ook voorziet het fonds in voortzetting van de pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een collectieve beschikbare premieregeling. De werkgever stelt jaarlijks een vaste premie ter beschikking. Deze premie wordt aangewend voor de aanspraken op basis van het pensioenreglement, de voor de uitvoering noodzakelijke uitvoeringskosten en de aan te houden buffers. Alle actuariële- en beleggingsrisico's zijn voor rekening van de verzekerden van het fonds. Door betaling van genoemde premie voldoet de werkgever aan al haar verplichtingen. De werkgever kan niet aansprakelijk gesteld worden voor een tekort van het fonds. Evenmin kan de werkgever aanspraak maken op enig overschot van het fonds. Wanneer het fonds financieel ernstig tekort komt, is het mogelijk dat de reeds opgebouwde aanspraken worden verlaagd.

Herverzekeringsbeleid

Het fonds heeft het nabestaanden- en wezenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij door middel van een stop-lossdekking. Het huidige contract is per 1 januari 2013 verlengd.

1.2. Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld op basis van de wettelijke bepalingen van Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen.

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kostprijs, met uitzondering van de beleggingen en de voorziening voor pensioenverplichtingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde.

1.3 Samenvatting van belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

1.3.1 Valutaomrekening

Transactie in vreemde valuta worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de functionele valutakoers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op de balansdatum.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling dan wel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

De koers op balansdatum van de euro ten opzichte van de belangrijkste valuta is:

	2013	2012
US Dollar	1,37795	1,31840
Japanse Yen	144,830	113,99545
Britse Pond	0,83200	0,81110

1.3.2 Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeer in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeer en simultaan af te wikkelen; en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

1.3.3 Financiële instrumenten

Vrijwel alle activa en passiva van het pensioenfonds zijn financiële instrumenten.

Bij de eerste verwerking van een financieel actief of financiële verplichting wordt dit actief of deze verplichting gewaardeer tegen reële waarde. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. De reële waarde van de financiële instrumenten is bepaald met behulp van beschikbare marktinformatie of schattingsmethoden. Bij deze schattingsmethoden wordt de reële waarde benaderd:

- door deze af te leiden uit de reële waarde van zijn bestanddelen of een soortgelijk instrument indien voor de bestanddelen ervan of een soortgelijk instrument wel een betrouwbare reële waarde is aan te wijzen; of
- met behulp van algemeen aanvaarde waarderingsmodellen en waarderingstechnieken.

De waardering na eerste verwerking hangt af van de classificatie van het financiële instrument.

Financiële activa als onderdeel van de beleggingsportefeuille

Deze categorie wordt na de eerste waardering gewaardeer tegen reële waarde zonder aftrek van eventuele transactiekosten bij vervreemding. Baten of lasten die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Overige vorderingen en financiële verplichtingen

Overige vorderingen en financiële verplichtingen worden gewaardeer tegen geamortiseerde kostprijs. De geamortiseerde kostprijs wordt bepaald door middel van de effectieve-rentemethode verminderd met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid.

1.3.4 Beleggingen

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen worden gewaardeer tegen de beurskoers per balansdatum. Aandelen en participaties in instellingen welke niet beursgenoteerd zijn, worden gewaardeer tegen intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Vastrentende waarden

Hieronder zijn opgenomen:

- Obligaties;
- Hypothecaire leningen, leningen op schuldbekentenis en andere waardepapieren met een vaste of variabele rente;
- Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden;
- Deposito's.

Beursgenoteerde obligaties en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in obligaties worden gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. Obligaties en participaties in instellingen die niet beursgenoteerd zijn, worden gewaardeerd tegen intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Hypothecaire leningen, leningen op schuldbekentenis en andere waardepapieren met een vaste of variabele rente worden gewaardeerd tegen de geschatte toekomstige netto kasstromen die uit de beleggingen zullen toevloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente, rekening houdend met het risicoprofiel, waaronder het krediet- en liquiditeitsrisico, en de looptijd van de belegging.

Derivaten

Derivaten zijn financiële instrumenten die zijn afgeleid van meer traditionele producten zoals aandelen en obligaties. Voorbeelden van derivaten zijn valutatermijncontracten, interest rate swaps, futures, swaptions en credit default swaps. Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering per balansdatum, of als deze er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Posities uit hoofde van derivatencontracten worden opgenomen onder de beleggingen.

1.3.5 Vorderingen, liquide middelen en schulden

Vorderingen die geen deel uitmaken van de beleggingsportefeuille, liquide middelen en schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering van vorderingen wordt zo nodig rekening gehouden met waardeverminderingen wegens oninbaarheid.

1.3.6 Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente welke is gebaseerd op de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.

Overeenkomstig vorig jaar is de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2013 gebaseerd op de gemiddelde rente van de drie voorgaande maanden inclusief een Ultimate Forward Rate (UFR). De gemiddelde rekenrente kwam als gevolg van de toevoeging van de UFR-methodiek op 2,84% in plaats van 2,52%. Zonder deze gewijzigde methodiek zou de dekkinggraad per 31 december 2012 ongeveer 4,1% lager zijn uitgevallen dan de in dit verslag genoemde 103,5% en de gemiddelde rekenrente zou circa 2,71% bedragen.

De inschatting van de toekomstige kasstromen vindt plaats door rekening te houden met actuele overlevingsgrondslagen. Conform het advies van de actuaris wordt de voorziening pensioenverplichtingen met ingang van 1 januari 2012 gebaseerd op de in het jaar 2012 gepubliceerde AG-Prognosetafel 2012-2062. Deze tafel wordt gecorrigeerd op basis van leeftijdsafhankelijke correctiefactoren waarbij rekening is gehouden met het feit dat er een verband bestaat tussen overlevingskansen en de hoogte van het inkomen. Bij de berekening van de voorziening

pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken dienstjaren verworven aanspraken.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of over de aanspraken en de reeds ingegane pensioenen toeslag wordt verleend en in hoeverre dit zal gebeuren. De toeslag die per 1 januari 2014 is verleend is meegenomen in de voorziening pensioenverplichtingen ultimo boekjaar.

De bij de berekening in aanmerking genomen partnerfrequenties voor mannen en vrouwen zijn gebaseerd op statistieken van CBS. Voor de verzekering van het nabestaandenpensioen is aangenomen dat de partner drie jonger is dan de verzekerde man en drie jaar ouder dan de verzekerde vrouw. Met toekomstige administratie- en excassokosten wordt rekening gehouden door een opslag te hanteren van 1,25% van de pensioengrondslagsom ter dekking van de administratiekosten en 2% van de netto premie in verband met toekomstige excassokosten.

De jaarlijkse pensioenopbouw van de arbeidsongeschikte deelnemers is begrepen in de opgebouwde aanspraken. Voor de toekomstige opbouw van deze deelnemers is in de voorziening pensioenverplichtingen begrepen de contante waarde van de toekomstige vrijgestelde premies. Hierbij wordt rekening gehouden met de mate van premievrije opbouw, die afhankelijk is van de mate van arbeidsongeschiktheid. Hierbij is ervan uitgegaan dat er geen revalidatie zal plaatsvinden. Tevens is rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschiktheid zullen worden verklaard. Met betrekking tot deze laatste categorie is de verplichting geschat op basis van ervaringscijfers.

1.3.7 Grondslagen voor de staat van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Premiebijdragen

Als premiebijdragen worden verantwoord de op het boekjaar betrekking hebbende bijdragen van werkgevers en deelnemers welke voor het boekjaar zijn vastgesteld, respectievelijk bekend zijn geworden, waarbij rekening is gehouden met eventueel verleende premiekortingen en/of premieopslagen.

Beleggingsresultaten

Beleggingsresultaten bestaan uit:

- Directe beleggingsopbrengsten
- Indirecte beleggingsopbrengsten
- In aftrek gebrachte kosten van vermogensbeheer

De directe beleggingsopbrengsten hebben betrekking op ontvangen huren, dividenden en rente. Huuropbrengsten worden lineair opgenomen gedurende de huurperiode. Dividenden worden in de staat van baten en lasten verwerkt indien het fonds daarop recht heeft verkregen en hun ontvangst waarschijnlijk is. Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de staat van baten en lasten verwerkt indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

De indirecte beleggingsopbrengsten hebben betrekking op gerealiseerde en ongerealiseerde waardeinstijgingen of waardedalingen van de beleggingen.

De in aftrek gebrachte kosten van vermogensbeheer hebben betrekking op het beheer van de vastrentende en aandelen portefeuille gedurende de verslagperiode alsmede met de overige kosten van vermogensbeheer.

Pensioenuitkeringen

Pensioenen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De kosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

De bij overdracht van pensioenen bepaalde overdrachtswaarden zijn gebaseerd op de wettelijke berekeningsgrondslagen. De in- en uitgaande waardeoverdrachten worden toegerekend aan het verslagjaar waarin de bijbehorende pensioenaanspraken zijn verwerkt.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De mutatie voorziening voor pensioenverplichtingen bestaat uit de volgende componenten:

Pensioenopbouw: de kosten van één jaar inkoop; toerekening vindt plaats aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt.

Toeslagverlening: de toeslag wordt als last verwerkt voor zover vóór balansdatum een besluit daartoe genomen is.

Rentetoevoeging: de voorziening wordt opgerent op basis van de nominale rente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur met een looptijd van één jaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten: de vrijval wordt ten gunste van het resultaat verwerkt in de periode waarin de lasten bij de berekening aan de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente: het effect van de aanpassing van de marktrente gedurende het jaar op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur wordt ultimo het verslagjaar bepaald en in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten: het saldo van actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarin zij betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten worden opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

1.4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de directe methode. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Het aan koersveranderingen toe te schrijven verschil tussen de in het kasstroomoverzicht gerapporteerde totale netto-kasstroom en de mutatie van de in de balans opgenomen geldmiddelen wordt afzonderlijk in het kasstroomoverzicht vermeld als onderdeel van de aansluiting tussen de netto-kasstroom en de balansmutatie van de geldmiddelen. Onder liquide middelen zijn opgenomen de bij banken aangehouden rekening-courantsaldi alsmede deposito's en callgelden.

2. Toelichting op de balans

2.1 Beleggingen

Het verloop van de beleggingen is als volgt.

2013

	Aandelen	Vastrentende	Overige	Totaal
	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR
Stand per 1 januari	155.263	341.857	2.122	499.242
Aankopen	11.192	48.538	0	59.730
Verkopen/expiratie	0	25.063	5.587	30.650
Herwaardering	21.949	-/ 9.688	5.503	17.764
Stand per 31 december	188.404	355.644	2.038	546.086

Specificatie per regio	Aandelen	Vastrentende	Overige	Totaal
	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR
EU	69.950	324.589	2.038	396.577
Noord-Amerika	76.484	11.627		88.111
Azië/Pacific	25.424	7.922		33.346
Overige	16.546	11.506		28.052
Totaal	188.404	355.644	2.038	546.086

Specificatie per bedrijfstak	Aandelen	Vastrentende	Overige	Totaal
	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR
Overheid		185.174		185.174
Financiële instellingen	44.206	109.171	2.038	155.415
Nijverheid, handel, industrie	82.800	32.123		114.923
IT, telecom	29.541			29.541
Energie	25.143			25.143
Vastgoed	1.143			1.143
Overige	5.571	29.176		34.747
Stand per 31 december	188.404	355.644	2.038	546.086

De aandelenportefeuille is belegd in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen van ING Investment Management. Binnen deze portefeuille is een post ad 1.143 in vastgoedaandelen belegd. Deze post wordt in de jaarrekening niet separaat onder vastgoed gerubriceerd.

2012

	Aandelen 1.000 EUR	Vastrentende Waarden 1.000 EUR	Overige beleggingen 1.000 EUR	Totaal 1.000 EUR
Stand per 1 januari	106.893	308.315	-/- 1.132	414.076
Aankopen	97.037	68.738	0	165.775
Verkopen/expiratie	65.227	75.294	-/- 1.711	138.810
Herwaardering	16.560	40.098	1.543	58.201
Stand per 31 december	155.263	341.857	2.122	499.242

Specificatie per regio	Aandelen 1.000 EUR	Vastrentende Waarden 1.000 EUR	Overige beleggingen 1.000 EUR	Totaal 1.000 EUR
EU overig	77.482	316.608	2.122	396.212
Noord-Amerika	55.182	11.033		66.215
Azië/Pacific	8.404	52		8.456
Overige	14.195	14.164		28.359
Totaal	155.263	341.857	2.122	499.242

Specificatie per bedrijfstak	Aandelen 1.000 EUR	Vastrentende Waarden 1.000 EUR	Overige Beleggingen 1.000 EUR	Totaal 1.000 EUR
Overheid		148.362		148.362
Financiële instellingen	35.273	37.918	2.122	75.313
Nijverheid, handel, industrie	46.680	113.002		159.682
IT, telecom	25.097			25.097
Energie	16.746			16.746
Overige	31.467	42.575		74.042
Stand per 31 december	155.263	341.857	2.122	499.242

Beleggingen naar Waarderingsmethode	2013		2012	
	1.000 EUR	%	1.000 EUR	%
Directe marktnotering	2.038	0,4%	2.122	0,4%
Afgeleide marktnotering	515.082	94,3%	452.537	90,7%
Waarderingsmodellen en technieken				
Liquiditeiten begrepen in beleggingen	28.966	5,3%	44.582	8,9%
Stand per 31 december	546.086	100,0%	499.242	100,0%

2.2 Derivaten

Het fonds maakt gebruik van derivaten om valutarisico's af te dekken. Het valutarisico van de Dollar de Yen en het Pond is per 31 december 2013 zowel strategisch als tactisch voor 100% afgedekt. Het is het beleid van het fonds om geen derivaten af te sluiten voor speculatieve doeleinden. Het kenmerk van derivaten is dat bij het aangaan van het contract veelal geen kasstromen plaatsvinden (waarde nihil) maar dat door de hoge mate van 'leverage' de waarde van de contracten nadien erg volatiel is en een grote impact kan hebben op het resultaat van het fonds. De volgende tabel laat de marktwaarde van de derivaten zien in relatie tot de onderliggende waarden. De onderliggende waarde is de maatstaf op basis waarvan waardeveranderingen worden gemeten en afgerekend.

	2013			2012		
	Actief 1.000 EUR	Passief 1.000 EUR	Onderliggende waarde 1.000 EUR	Actief 1.000 EUR	Passief 1.000 EUR	Onderliggende waarde 1.000 EUR
Valuta- swaps	2.215	177	115.331	2.122	0	74.118

2.3 Vorderingen en overlopende activa

	2013 1.000 EUR	2012 1.000 EUR
Te vorderen premies werkgevers	1.355	1.050
Aanvullingsfonds Cementbouw	0	629
Te vorderen dividend belasting	0	70
Lopende intrest	32	68
Te vorderen beheer en transitie fee ING	150	80
Overige	0	38
Stand ultimo boekjaar	1.537	1.935

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar.

2.4 Overige activa

	2013 1.000 EUR	2012 1.000 EUR
Liquide middelen ultimo boekjaar	2.752	1.373

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

2.5 Stichtingskapitaal en reserves

Het verloop is als volgt:

	2013 1.000 EUR	2012 1.000 EUR
Stand ultimo vorig boekjaar	17.015	-/ 21.780
Bestemming resultaat boekjaar	50.145	38.795
Stand ultimo boekjaar	67.160	17.015

De pensioenwet stelt eisen aan het eigen vermogen van pensioenfondsen. De voor het fonds relevante kengetallen in relatie tot de dekkingsgraad zijn als volgt.

	2013	2012
Minimaal vereist eigen vermogen	104,4%	104,4%
Vereist eigen vermogen	115,5%	114,1%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	113,9%	103,5%

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als reservetekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van een standaard model. De dekkingsgraad wordt bepaald als het vermogen van het fonds gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen.

Herstelplan

Per 30 maart 2008 is het fonds in een situatie van reservetekort beland. Op 20 oktober 2008 heeft het fonds een lange termijn herstelplan ingediend bij DNB. In dit plan werd geconcludeerd dat de dekkingsgraad berekend op marktwaarde zich ruim binnen de gestelde termijn van 15 jaar ontwikkelt tot het niveau van het vereist vermogen.

Op 19 november 2008 heeft het fonds aan DNB gemeld dat er ultimo oktober 2008 sprake is van een dekkingstekort. Op grond hiervan heeft het fonds op 31 maart 2009 een gecombineerd herstelplan voor de korte en lange termijn ingediend. Per brief d.d. 29 juni 2009 heeft DNB medegedeeld in te stemmen met het langetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 138, lid 2 PW en met het kortetermijnherstelplan als bedoeld in artikel 140, lid 2 PW. Het herstelplan laat zien dat het fonds binnen de vastgestelde termijn van 5 jaar herstelt naar een dekkingsgraad boven het minimaal vereist vermogen. Deze doelstelling wordt bereikt door de toeslagverlening in die periode te beperken. Per 31 december 2012 heeft een evaluatie plaatsgevonden van het herstelplan. Met een dekkingsgraad van 103,5% was er op dat moment sprake van een sluitend en haalbaar herstelplan. De begin 2012 aangekondigde korting van de opgebouwde pensioenen met 1,6% behoefde daarom niet te worden doorgevoerd. In het boekjaar liet de dekkingsgraad een verder herstel zien tot een niveau van 113,9% zodat het korte termijn herstelplan per 31 december 2013 kon worden afgesloten zonder dat een korting van de opgebouwde pensioenen noodzakelijk was.

2.6 Technische voorzieningen

Voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds
Voorziening pensioenverplichtingen herverzekering
Overige technische voorzieningen
Stand ultimo boekjaar

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	478.822	481.152
	9.557	10.527
	3.114	3.403
	491.493	495.082

Het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

Stand per 1 januari
Toevoeging pensioenopbouw
Indexatie en overige toeslagen
Rentetoevoeging
Onttrekking voor pensioenuitkeringen
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten
Wijziging marktrente
Mutatie overdracht van rechten
Omrekening overlevingstafels
Overige mutaties
Stand per 31 december

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	481.152	433.936
	25.351	21.714
	2.378	9
	1.756	6.946
	-/- 9.969	-/- 9.394
	-/- 1.231	-/- 1.238
	-/- 18.956	25.243
	-/- 855	-/- 154
	0	4.784
	-/- 804	-/- 694
	478.822	481.152

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld.

Actieven
Slapers
Gepensioneerden
Netto pensioenverplichtingen

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	222.126	230.891
	110.272	110.296
	146.424	139.965
	478.822	481.152

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

2.6.1 Overige technische voorzieningen

Voorziening Invaliditeitspensioen

Het verloop van de voorziening Invaliditeitspensioen is als volgt.

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Stand 1 januari	1.319	1.337
Mutatie boekjaar	-/- 121	-/- 18
Stand 31 december	<u>1.198</u>	<u>1.319</u>

Deze voorziening omvat de contante waarde van de ingegane WAO-hiaatpensioenen. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

IBNR Arbeidsongeschiktheid

Het verloop van de voorziening Invaliditeitspensioen is als volgt.

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Stand 1 januari	2.084	1.971
Mutatie boekjaar	-/- 168	113
Stand 31 december	<u>1.916</u>	<u>2.084</u>

Deze voorziening heeft betrekking op schadegevallen als gevolg van arbeidsongeschiktheid die al wel is opgetreden maar nog niet bij het fonds is gemeld omdat gedurende de eerste twee jaar zieke werknemers door de werkgever worden doorbetaald. De omvang van de niet gemelde schade is geraamd op twee maal de jaarpremie voor voortzetting van de pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid.

2.7 Schulden en overlopende passiva

Schulden pensioenactiviteiten:

- Schulden aan werkgevers
 - Te betalen loonheffing
 - Te betalen advies- en administratiekosten
- Overige
Stand ultimo boekjaar

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	179	82
	269	232
	634	538
	197	128
	<u>1.279</u>	<u>980</u>

De schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

3. Toelichting op de staat van baten en lasten

3.1 Premiebijdragen

De premiebijdragen van de aangesloten ondernemingen en deelnemers zijn als volgt.

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Werkgeversdeel	24.480	19.501
Werknemersdeel	5.205	5.291
Premie overgangsregeling 55-min	1.357	959
	31.042	25.751

Als gevolg van de nieuwe uitvoeringsovereenkomst van CRH Nederland steeg de vaste werkgeverspremie t.o.v. 2012 met ongeveer € 5,5 miljoen.

De kostendekkende premie is als volgt opgebouwd.

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Actuariële premie benodigd voor onvoorwaardelijke verplichtingen	25.298	21.635
Opslag voor het in stand houden van het eigen vermogen	3.567	3.051
Opslag voor uitvoeringskosten	1.021	1.042
Totaal	29.886	25.728

Voor de toets op kostendekkendheid is de kostendekkende toetspremie van belang. Deze bedraagt 29.848. De hier tegenover staande feitelijke premie (exclusief Premie overgangsregeling 55-min) is 163 lager en bedraagt 29.685.

3.2 Beleggingsresultaten

Het resultaat op beleggingen is als volgt.

2013	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR
Direct resultaat	4.007	5.465		28	9.500
Waardeveranderingen	21.949	-/- 9.688	5.503		17.764
Korting -/- kosten vermogensbeheer	330	240			570
Totaal	26.286	-/- 3.983	5.503	28	27.834

2012	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR	1.000 EUR
Direct resultaat	3.231	9.082		75	12.388
Waardeveranderingen	16.560	40.098	1.543		58.201
Korting -/- kosten vermogensbeheer	-/- 166	-/- 76			-/- 242
Totaal	19.625	49.104	1.543	75	70.347

Kosten van vermogensbeheer

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Transactiekosten	103	564
Korting beheervergoeding	673	322
Saldo	- / - 570	242

3.3 Overige baten

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Ontvangen FVP-bijdragen	172	168
Koopsommen overkookregeling VUT-beton	0	115
	172	283

3.4 Pensioenuitkeringen

	Aantallen	2013	2012
	31-12-2013	1.000 EUR	1.000 EUR
Ouderdomspensioen	837	7.924	7.316
Nabestaandenpensioen	240	1.810	1.704
Wezenpensioen	41	52	49
Arbeidsongeschiktheidspensioen	54	136	198
	1.172	9.922	9.267

3.5 Pensioenuitvoeringskosten

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
Pensioenbureau	368	345
Kosten pensioenadministratie pakket	93	89
Advies- en actuariskosten	187	168
Kosten accountant	48	50
Kosten juridisch adviseur	2	13
Kosten toezichthouders	39	41
Kosten beleggingsadvies	37	32
Opleidingskosten	8	16
Diversen	23	23
	805	777

De kosten van het pensioenbureau zijn gestegen van 345 in 2012 naar 368 in 2013. Dit wordt voor ongeveer 10 veroorzaakt door de gestegen loonkosten van het pensioenbureau. Daarnaast waren de over 2012 gefactureerde kosten eenmalig lager dan begroot.

De post advies- en actuariskosten is met 19 gestegen van 168 in 2012 naar 187 in 2013. Deze stijging wordt nagenoeg geheel veroorzaakt doordat de kosten over het jaar 2012 als gevolg van een eenmalige bate van 20 lager uitvielen.

De kosten van de juridisch adviseur daalden ten opzichte van het vorig jaar met 11 van 13 naar 2. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2012 een aanpassing van de statuten plaatsvond.

De kosten in verband met beleggingsadvies zijn gestegen van 32 in 2012 naar 37 in 2013. Dit houdt verband met de extra advieskosten in verband met een onderzoek naar een alternatieve wijze van afdekking van het renterisico.

De post opleidingskosten daalde met 8 ten opzichte van het jaar 2012. Belangrijkste oorzaak hiervan was het feit dat de er in 2013 geen opleidingskosten ten behoeve van het Verantwoordingsorgaan zijn gemaakt.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd. De accountantskosten, zoals hierboven opgenomen als onderdeel van de pensioenuitvoeringskosten, kunnen worden gespecificeerd zoals hieronder weergegeven.

	2013 1.000 EUR	2012 1.000 EUR
Controle van de jaarrekening	48	50
	48	50

3.6 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

	2013 1.000 EUR	2012 1.000 EUR
Stand per 1 januari	481.152	433.936
Pensioenopbouw	25.351	21.714
Toeslagverlening	2.378	9
Rentetoevoeging	1.756	6.946
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en –uitvoeringskosten	-/- 11.200	-/- 10.632
Wijziging marktrente	-/- 18.956	25.243
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-/- 855	-/- 154
Wijziging uit hoofde van verhoging levenskansen	0	4.784
Overige mutaties	-/- 804	-/- 694
Stand per 31 december	478.822	481.152

De post pensioenopbouw betreft de kosten van één jaar diensttijdopbouw. Er heeft per 1 januari 2014 voor het eerst sinds 1 januari 2008 weer een toeslagverlening met 0,5% plaatsgevonden. Deze post is reeds verwerkt in de voorziening per 31 december 2013. De rentetoevoeging is gebaseerd op 0,351% (2012 1,544%) en betreft de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur aan het begin van het boekjaar. De marktrente op basis van de rentetermijnstructuur behorend bij het profiel van de verplichtingen bedraagt per ultimo verslagjaar 2,8% (2012 2,5%) tegen 2,5% (2012 2,8%) aan het begin van het verslagjaar. De omrekening naar de nieuwe rentetermijnstructuur is opgenomen in de post wijziging marktrente. Deze rentestijging is de oorzaak van de daling van de voorziening pensioenverplichtingen. De wijziging uit hoofde van overdracht van rechten heeft per saldo voor € 1.335 betrekking op de actuariële waarde van inkomende waardeoverdrachten en voor -/- € 2.190 op uitgaande waardeoverdrachten.

3.7 Mutatie overige technische voorzieningen

Vrijval Voorziening Invaliditeitspensioen
Vrijval Voorziening Arbeidsongeschiktheid IBNR

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	121	-/ 18
	168	113
	289	95

3.8 Saldo overdracht van rechten

Inkomende waardeoverdrachten
Uitgaande waardeoverdrachten

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	1.236	15
	1.920	133
	684	118

3.9 Overige lasten

Afkopen
Premie herverzekering
Overig

	2013	2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
	69	66
	34	46
	8	1
	111	113

4. Risicobeheer

Solvabiliteitsrisico

In het jaarverslag is ingegaan op de beleidsmatige aspecten van het risicobeheer. In deze paragraaf worden de kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen op de posten in de balans opgenomen. Het bestuur van het fonds houdt toezicht op het beheersen van de risico's. Hiertoe is in het boekjaar een matrix opgesteld aan de hand waarvan de diverse risico's periodiek worden getoetst.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen om te kunnen voldoen aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten conform de richtlijnen welke bepaald zijn door de toezichthouder. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad en het vereist eigen vermogen. Onderstaand ziet u de solvabiliteit van het fonds berekend op basis van de door de toezichthouder voorgeschreven methodiek waarbij gekeken wordt naar beschikbaarheid van buffers ter dekking van de diverse risico's welke een impact hebben op de mate waarin het fonds in staat wordt geacht te kunnen voldoen aan haar toekomstige verplichtingen.

De dekkingsgraad van het fonds steeg in het afgelopen boekjaar van 103,5% op 1 januari tot 113,9% op 31 december 2013.

Vereist vermogen

Zoals hiervoor genoemd dient het fonds op grond van de pensioenwet te beschikken over een vereist vermogen. Hierbij wordt voor een zestal risicofactoren het effect gemeten van een onmiddellijke verandering op het vermogen.

1. Renterisico (SI)

Bij de bepaling van het renterisico wordt uitgegaan van de meest ongunstige wijziging van de rentetermijnstructuur (c.q. een daling van de rente) volgens een vastgestelde tabel. Een daling van de rente leidt tot een verhoging van de voorziening en tot een waardestijging van de vastrentende waarden. Het saldo van deze twee effecten vormen samen het renterisico.

Het renterisico is het risico dat de reële waarde van toekomstige kasstromen van een financieel instrument fluctueert als gevolg van wijzigingen in de markrentetarieven. Het door het fonds gelopen risico wegens fluctuaties in de markrentes heeft zowel betrekking op de vastrentende beleggingen als op de voorziening pensioenverplichtingen. Als de rente stijgt of daalt heeft effect op de marktwaarde van de beleggingen en de pensioenverplichtingen. De rentegevoeligheid van het fonds is afhankelijk van de gemiddelde looptijd van de vastrentende beleggingen ten opzichte van de gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen. Het fonds beheerst het renterisico door de gemiddelde looptijd van de beleggingen te verlengen. Het fonds belegt hiertoe in een combinatie van het INI All Grade Fonds en het INI All Grade Long Duration Fonds dat door middel van renteswaps de gemiddelde looptijd van de vastrentende beleggingen heeft verlengd. De gemiddelde duration van de vastrentende beleggingen bedroeg 12,2 jaar ultimo 2013 (14,8 2012).

	2013	2012
Gemiddelde looptijd van vastrentende beleggingen	12,2	14,8
Gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen	19,3	19,9

De gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen is met ingang van 2012 berekend rekening houdend met de UFR.

De gevoeligheid van het renterisico op de dekkingsgraad van het fonds kan als volgt worden weergegeven. Ook hier is met ingang van 2012 rekening gehouden met de UFR.

	1% daling	1% stijging
Impact op de dekkingsgraad 2013	-10,2%	9,2%
Impact op de dekkingsgraad 2012	-6,1%	7,4%

2. Zakelijke waarden risico (S2)

De beleggingsportefeuille zakelijke waarden (aandelen) van het fonds staat bloot aan een marktprijsrisico dat voortvloeit uit onzekerheden omtrent de toekomstige waarde van de aandelen waarin is belegd. Het fonds beheert het prijsrisico door middel van diversificatie en de in het mandaat aan de vermogensbeheerder vastgelegde maximale afwijkingen van de benchmark. Periodiek rapporteert de vermogensbeheerder aan de door het bestuur ingestelde beleggingscommissie. De beleggingscommissie rapporteert en adviseert periodiek aan het bestuur.

De aan te houden buffer houdt rekening met een effect van een daling van de zakelijke waarden aan de hand van een daling van de benchmark voor aandelen met 25% voor beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten, met 35% voor emerging markets en met 30% voor private equity, en een daling van de benchmark voor direct onroerend goed met 15% en indirect onroerend goed met 25%. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd.

De portefeuillemanager van de fondsen waarin Stichting CRH Pensioenfonds belegt, met uitzondering van het INI Aandelenfonds, heeft de mogelijkheid tot securitieslending. Dit geschiedt binnen de richtlijnen die ING Investment Management hiertoe heeft opgesteld en gaat gepaard met het door ING gevoerde collateral management. Tijdens de studiedag op 6 maart 2013 hebben het bestuur en de beleggingscommissie zich verdiept in deze onderwerpen.

3. Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de reële waarde van toekomstige kasstromen fluctueert als gevolg van wijzigingen in valutakoersen. De blootstelling van het fonds aan het risico van wijzigingen in valutakoersen heeft uitsluitend betrekking op de beleggingen van het fonds. Het strategisch beleid van het fonds is om de drie belangrijkste valuta waarin via de aandelenportefeuille wordt belegd, namelijk de US Dollar, het Britse Pond en de Japanse Yen, volledig af te dekken. Dit gebeurt door middel van valutatermijncontracten. Om tactische redenen kan het bestuur van het fonds van dit strategische beleid afwijken. Ultimo 2013 waren de US Dollar, de Japanse Yen en het Britse Pond in de aandelenportefeuille voor 100% afgedekt.

De valutapositie voor en na afdekking kan als volgt worden weergegeven.

	2013		
	Beleggingen in vreemde valuta 1.000 EUR	Valuta afdekking 1.000 EUR	Netto- positie 1.000 EUR
US-Dollar	64.159	82.548	-/ 18.389
Britse Pond	21.175	19.634	1.541
Japanse Yen	27.708	13.149	14.559
Overige valuta	56.372	0	56.372
	169.414	115.331	54.083

De aan te houden buffer houdt rekening met een effect van een daling van alle valutakoersen ten opzichte van de euro met 20%.

4. Commodities (S4)

De aan te houden buffer houdt rekening met een effect van een afwijking van de benchmark voor commodities met 30%.

5. Kredietrisico (S5)

Het Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij de verplichtingen niet nakomt die voortvloeien uit een financieel instrument of een contract met een afnemer, waardoor financiële schade ontstaat. Het fonds staat bloot aan kredietrisico in verband met haar operationele activiteiten (voornamelijk premievorderingen en vorderingen op herverzekeraars) en beleggingsactiviteiten.

De aan te houden buffer voor dit risico wordt bepaald aan de hand van een daling van de gewogen gemiddelde rentemarge voor het kredietrisico van het fonds met 40%.

Premievorderingen

Het debiteurenrisico wordt door het fonds beheerst met inachtneming van het vastgestelde beleid, procedures en controles van het fonds terzake.

Beleggingen

Het kredietrisico dat voortvloeit uit de beleggingen wordt beheerst in overeenstemming met het beleid van het fonds. Het is het beleid van het fonds om uitsluitend beleggingstransacties af te sluiten met te goeder naam en faam bekend staande tegenpartijen.

Kredietrisico kan worden uitgedrukt in een creditrating. Creditratings variëren van AAA (zeer kredietwaardig) tot de laagste rating C. De verdeling van de vastrentende waarden naar creditrating is als volgt.

Credit Rating Klasse	31 december 2013	31 december 2012
	1.000 EUR	1.000 EUR
AAA	106.808	75.182
AA	54.397	70.579
A	34.593	37.802
BBB	125.476	99.216
Lager dan BBB	6.157	9.763
Geen rating	4.040	6.740
Liquiditeiten begrepen in beleggingen	24.173	42.575
Totaal vastrentende waarden	355.644	341.857

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds over onvoldoende liquiditeit beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Omdat de inkomende geldstroom in de vorm van premies en directe beleggingsopbrengsten de uitgaande geldstroom in de vorm van uitkeringen, kosten en uitgaande waardeoverdrachten ruim te boven gaat, is het liquiditeitsrisico van het fonds te verwaarlozen. Wel bestaat het risico dat bij extreme marktontwikkelingen de contractuele betalingsverplichtingen uit hoofde van valutacontracten kunnen leiden tot gedwongen verkoop van beleggingen, waarbij niet altijd de beste prijs verkregen kan worden.

Concentratierisico

Concentraties van risico's kunnen zich voordoen als gevolg van risico's ten opzichte van één debiteur of ten opzichte van een groep van debiteuren met zodanig vergelijkbare kenmerken dat hun mogelijkheden om aan hun verplichtingen te voldoen naar verwachting op vergelijkbare wijze worden beïnvloed door veranderingen in economische of andere omstandigheden. In het beleid van het fonds staat risicospreiding centraal. Door te beleggen in fondsen wordt een adequate mate van spreiding bewerkstelligd.

6. Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voor de levenslange uitkeringen te weinig (of te veel) wordt voorzien. Het belangrijkste risico is het langlevensrisico. Het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld door het fonds is verondersteld.

De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen vindt plaats op grond van de AG prognosetafel 2012-2062 waarbij een leeftijdsafhankelijke tabel voor de afwijkende sterftekansen van de populatie van het fonds is toegepast. De verwachting is dat het langlevensrisico hiermee op adequate wijze in de waardering van de pensioenverplichtingen is verdisconteerd.

De verzekeringstechnische risico's betreffen drie risicofactoren die verband houden met sterfte. Het procesrisico, de sterfteonzekerheid (TSO) en negatieve stochastische afwijkingen (NSA). Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De risicofactoren TSO en NSA houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

De effecten van de factoren S1 tot en met S6 leiden tot onderstaande opstelling van het vereist vermogen per 31 december 2013.

Risico's	Bedrag bij huidige	Bedrag bij
	Beleggingsmix	strategische
	1.000 EUR	Beleggingsmix
		1.000 EUR
S1 Renterisico	33.578	32.309
S2 Risico zakelijke waarden	47.296	42.184
S3 Valutarisico	9.438	9.546
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	6.850	7.865
S6 Verzekeringstechnisch risico	17.712	17.712
S10 Actief beheer risico	6.238	6.178
Vereist vermogen	74.807	69.443
TV ultimo 2013	481.936	481.936
Percentage	15,5%	14,4%

Inflatierisico

Het fonds heeft de ambitie om de pensioenen te verhogen op basis van de prijsinflatie. Toeslagverlening vindt uitsluitend plaats als de financiële positie van het fonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaat. Op basis van een in 2008 uitgevoerde continuïteitsanalyse is de gemiddeld te verwachten toeslagverlening in de komende 15 jaar 60%, waarbij een kans bestaat van 5% dat de toeslagverlening niet meer dan 5% bedraagt.

Reële waarde

De beleggingen en de pensioenverplichtingen zijn in de balans gewaardeerd tegen marktwaarde.

5. Overige gegevens

Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn bij CRH Nederland. De hieraan verbonden kosten zijn door CRH Nederland aan het fonds doorbelast.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging in de vorm van een onkostenvergoeding voor de bestuurders bedraagt 2 (2011: 2).

Verbonden partijen

(a) *Identiteit van verbonden partijen*

Door het fonds worden de aangesloten werkgevers, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders tot de zogenaamde ‘verbonden partijen’ gerekend.

(b) *Transacties met bestuurders*

Er zijn geen leningen verstrekt aan noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

(c) *Overige transacties met verbonden partijen*

Verwezen wordt naar de uitvoeringsovereenkomst tussen fonds en werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum heeft het dagelijks bestuur op 17 januari 2014 besloten de pensioenen met de helft van de daartoe geldende prijsindex te verhogen. Afgerond komt dit neer op een verhoging van 0,50%. Deze verhoging is verwerkt in de voorziening per 31 december 2013. Op 7 februari 2014 is dit besluit door het algemeen bestuur bekrachtigd. Verder hebben zich na balansdatum geen gebeurtenissen voor gedaan die van invloed zijn op de financiële positie ultimo 2013 van Stichting CRH Pensioenfonds.

Resultaatbestemming

In de statuten van Stichting CRH Pensioenfonds is geen expliciete regeling opgenomen omtrent de resultaatbestemming. Voorgesteld wordt het resultaat over het jaar 2013 ad 50.145 ten gunste te brengen van de overige reserves. Dit voorstel is reeds verwerkt in de jaarrekening.

Rijswijk, 23 juni 2014

P.J.M. Erkamp (voorzitter)

R.J.A. Gortzak (secretaris)